

IJzerbekken

Wateruitvoeringsprogramma

Bekkenbestuur 24 mei 2024

Samen werken aan water

Integraal Waterbeleid
IJzerbekken

Met het **wateruitvoeringsprogramma** voor het **IJzerbekken** leggen de partners binnen het bekken de **prioritering** incl. **timing** vast voor de **uitvoering** van de **gebiedsspecifieke acties** die nodig zijn om in het bekken de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren, de structuur van de waterlopen te herstellen, de wateroverlast en waterschaarste problematiek aan te pakken en de waterbeleving te verhogen.

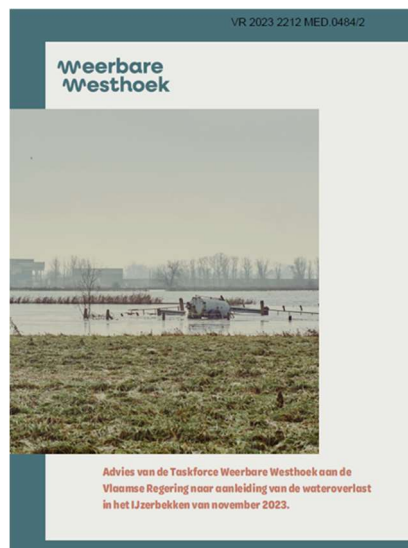
De uitvoering van het [actieprogramma van het bekken specifieke deel IJzerbekken van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027](#) vormt de basis van het uitvoeringsprogramma aangevuld met een zo breed mogelijk overzicht van alle acties en projecten die bijdragen aan de te halen toestand.

De voorbije 3 jaar heeft de [Blue Deal](#) namelijk heel wat projecten in een stroomversnelling gebracht in de strijd tegen waterschaarste en droogte. Ook het Strategisch Project IJzer- en Handzamevallei ontstond uit deze nieuwe dynamiek in het IJzerbekken en bracht heel wat nieuwe acties naar voor die een antwoord bieden op de uitdagingen van klimaatverandering. Zo ging in de zomer van 2023 de studie "Integrale waterstrategie" van start. Deze heeft tot doel een inzicht te geven in het plaatselijke watersysteem en een integrale visie op de hydrologie te bepalen. Dit moet leiden tot een operationeel plan van aanpak met nieuwe acties die het gebied verder klimaat robuust moeten inrichten.

Tijdens de eerste helft van november 2023 werd de Westhoek geconfronteerd met een uitzonderlijke regenval, net als het toevoergebied in Frankrijk. Waterlopen traden uit hun oevers en veroorzaakten heel wat menselijk leed en materiële schade.

De Vlaamse Regering richtte een **Taskforce Weerbare Westhoek** op met al opdracht om advies uit te brengen om de waterveiligheid van de Westhoek te verbeteren. De Taskforce hield bij het opmaken van een onderbouwd advies rekening met de eigenheid van het gebied en maakte de link naar de beleidskaders Weerbaar Waterlandschap, Blue Deal en Vlaams Klimaatadaptatieplan. De nadruk ligt op een brongerichte aanpak en koppelkansen met droogtebeheer. [Link naar het advies Weerbare Westhoek](#)

Op **korte termijn** worden een **70-tal maatregelen** voorgesteld. Het zijn zogenaamde no-regret maatregelen, die m.a.w. effectief en efficiënt zijn onder elk van de klimaatscenario's en niet ten nadele van andere cruciale problematieken in de regio.

Deze maatregelen kaderen bovendien binnen het principe van meerlaagse waterveiligheid. Ze zetten in op preventie, protectie en paraatheid. Het betreft terreinmaatregelen, maatregelen op vlak van beleid en regelgeving, onderzoek en monitoring en communicatie en sensibilisering. Voor een deel van de acties hebben de waterbeheerders een gezamenlijk dossier ingediend voor EFRO-FIO financiering.

Voor de **aanpak op langere termijn** adviseert de Taskforce de opmaak van een **geïntegreerd en actiegericht meerjarenprogramma**. Dat garandeert dat de Westhoek ook in de toekomst, rekening houdend met de klimaatscenario's, voldoende weerbaar blijft tegen de toenemende frequentie en intensiteit aan extreme weersomstandigheden. Op die manier kan structureel en geïntegreerd verder worden gewerkt aan waterzekerheid in het IJzerbekken.

De Taskforce formuleerde ook een advies over de **governance** of de nood aan een duidelijke structuur om dergelijk geïntegreerd meerjarenprogramma op te volgen. De Taskforce pleit voor een geïntegreerde systeemaanpak en voldoende daadkracht om de maatregelen effectief uit te voeren. Het advies is om zoveel mogelijk gebruik te maken van de reeds bestaande, goed werkende structuren op Vlaams, bekken en gebied niveau.

Naast de gebiedsspecifieke acties is het belangrijk dat ook de [generieke acties \(Vlaams deel 2022-2027\)](#) uit de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 uitvoering krijgen. Zij leveren immers een belangrijke bijdrage aan het halen van de kwaliteitsdoelstellingen.

Het IJzerbekken kent een grote verscheidenheid met in het noorden het poldergebied en de dichtbevolkte kustgemeenten en in het zuiden het afstroomgebied van de IJzer met veel verspreide bebouwing en kleine en grote dorpskernen. **Verschillende waterlopen zijn nog ver van een goede ecologische toestand verwijderd** wegens een hoge nutriëntendruk, een hoge organische belasting en soms hoge geleidbaarheid. Op basis van de huidige waterkwaliteit, de doelafstand tot de normen van de kaderrichtlijn water en de lokale initiatieven zijn de Blankaart waterlopen, Poperingevaart en Grote Kemmelbeek **prioritaire gebieden** voor het behalen van een goede ecologische toestand.

In het IJzerbekken is nog een grote inspanning nodig voor de **verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering** (riolering, waterzuiveringsinstallaties en IBA's). Met een zuiverings- en rioleringsgraad van resp. 83% en 81% behaalt het IJzerbekken lagere cijfers dan het Vlaamse gemiddelde (88% en 86%). Kijken we echter naar de uitvoeringsgraad (aantal huidige gerioleerde inwoners t.o.v. het aantal maximaal gerioleerde inwoners), dan krijgen we positievere cijfers (87% t.o.v. 90% op niveau Vlaanderen). In het IJzerbekken zal namelijk een relatief groot aandeel van het afvalwater van de inwoners (13% t.o.v. 2% op niveau Vlaanderen) niet collectief, maar wel individueel in een IBA gezuiverd worden. De [zoneringsplannen en gebiedsdekkende](#)

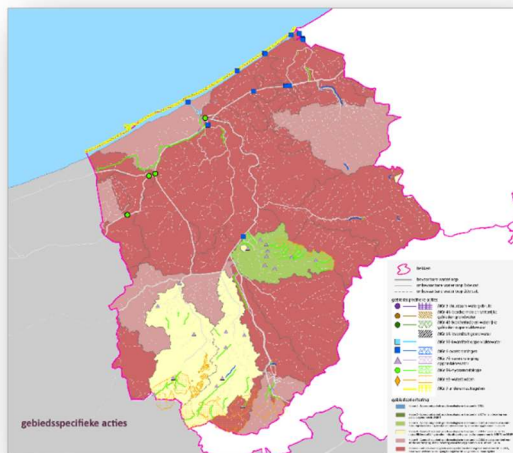
[uitvoeringsplannen](#) bepalen de uitvoering, timing en afstemming van de saneringsprojecten. Het generieke beleid voor **bedrijven** wordt gevoerd via het vergunningenbeleid.

Het landgebruik is vooral landbouwgrond (zo'n 80% van het totale bekken), waardoor het **generieke landbouwbeleid** ([Gemeenschappelijk Landbouwbeleid](#) en [Mestbeleid](#)) sterk bepalend is voor de waterkwaliteit in het IJzerbekken.

Kenmerkend voor het IJzerbekken is dat een groot deel van het oppervlaktewater wordt gebruikt voor de productie van **drinkwater**. Dit maakt de beschikbaarheid van voldoende kwalitatief water op het juiste moment extra belangrijk.

De nabijheid van de **zee** en de stijging van de zeespiegel vraagt maatregelen om de kust te beschermen tegen overstromingen vanuit zee.

Per gebied in het bekken hebben de partners samen de te halen **doelstellingen** uitgeschreven alsook het **engagement** dat ze aangaan om bij te dragen aan het halen van die doelstellingen. Bij de verschillende initiatieven (acties/projecten) is een stand van zaken en planning opgenomen. Indien van toepassing zijn ook de knelpunten/drempels weergegeven die de realisatie van de actie of het project bemoeilijken of in de weg staan.

Figuur 1: [locatie gebiedsspecifieke acties opgenomen in het bekken specifieke deel IJzerbekken van de stoomgebiedbeheerplannen 2022-2027](#)

Voor verschillende gebieden loopt een **gebiedsgerichte werking** rond water. Deze gebiedsgerichte werking is niet gebiedsdekkend door de beperkte personeelscapaciteit bij de verschillende partners van het integraal waterbeleid en werking op basis van projectsubsidies. Daarnaast wordt ook **bekken breed overleg** georganiseerd over thema's zoals **waterschaarste** en **wateroverlast**. Tijdens lange droge perioden stemmen de waterbeheerders zowel onderling af als met de betrokken partners in het provinciaal droogte overleg. Na een periode van intense neerslag met overstromingen en wateroverlast gebeurt een evaluatie en worden verbeterpunten afgesproken. Het crisisbeheer wordt actueel gehouden en er worden structurele maatregelen gezocht, zowel om wateroverlast als waterschaarste te voorkomen.

INHOUD

Blankaart	5
Poperingevaart	12
Grote Kemmelbeek	16
Ieperlee (Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek)	20
IJzer	24
Kanaal Ieper-IJzer en Martjevaart	29
Handzamevaart en Zarrenbeek	32
Poldergebied	37

Blankaart

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

Het Blankaartbekken is **een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken.** De grootste uitdaging ligt in de fosfor reductie. De geleverde inspanningen voor verdere uitbouw van de saneringsinfrastructuur en voor de sector landbouw zijn groot. Ondanks de inspanningen die geleverd worden, geeft waterkwaliteitsmodellering aan dat de doelafstand groot is. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid in het onttrekkingsgebied voor het waterproductiecentrum de Blankaart.

wateroverlast

Het **overstromingsrisico** op basis van het aantal getroffen inwoners is **laag**. Het gebied rond de Blankaartvijver ligt in de overstromingsvallei van de IJzer en is bekend voor het rietmoeras en de zogenaamde broeken, laaggelegen hooilanden die in de winter overstroomd worden door de IJzer (fluviale overstromingen). Het is een hotspot voor vogels en is daarom deel van het Europees vogelrichtlijngebied IJzervallei. De **bebouwing** wordt beschermd tegen wateroverlast, zowel door pluviale als fluviale overstromingen.

watertekort

Voor het Blankaartbekken willen we een maximale, continue **waterbeschikbaarheid** bekomen voor alle sectoren. Water wordt duurzaam en zoveel mogelijk circulair gebruikt en gespaard uit natte perioden om in droge perioden te gebruiken. Hemelwater wordt zo veel mogelijk ter plaatse gehouden door te infiltreren en te bufferen.

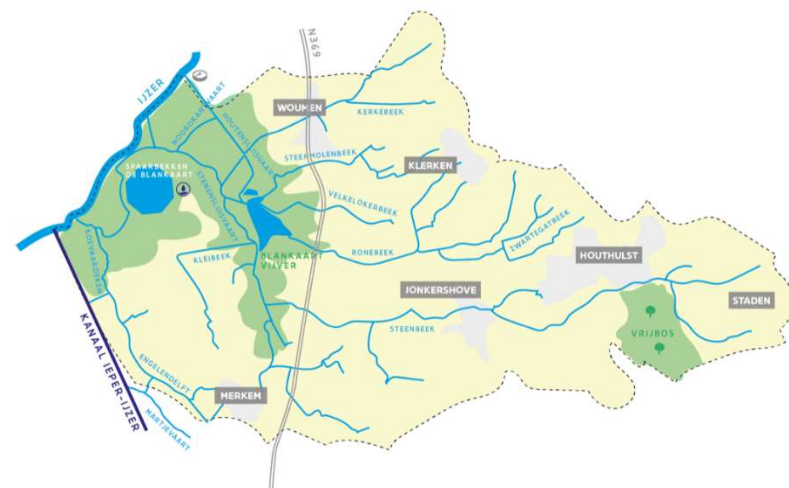

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk. Het provinciaal bezoekerscentrum de Blankaart vormt de uitvalsbasis voor een bezoek aan het natuurgebied rond de Blankaartvijver en de IJzervallei. Vier uitkijktorens bieden uitzicht op het rietmoeras en de vele vogels die er jaarlijks overwinteren of broeden. Het drinkwaterproductiecentrum De Blankaart heeft ook een bezoekerscentrum dat voor groepen op afspraak rondleidingen organiseert.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

RAAMAKKOORD BLANKAART

In 2001 kwam een **raamakkoord** tot stand tussen de Vlaamse minister voor leefmilieu en landbouw en alle betrokken actoren. Het raamakkoord heeft tot doel de internationaal belangrijke natuurwaarden in het Blankaartbekken te behouden en verder te ontwikkelen, de veiligheid van de bewoners in het Blankaartbekken te garanderen en de inkomensverliezen van de betrokken landbouwers, veroorzaakt door een aangepast waterbeheer, te vergoeden.

NATUURINRICHTINGSPROJECT EN STUURGROEP BLANKAART

In 2006 is het **natuurinrichtingsproject de Blankaart** gestart om het natuurherstel te realiseren en wordt gecoördineerd door de Vlaamse Landmaatschappij. Het project heeft als doel om rond de Blankaartvijver het natuurgebied verder te ontwikkelen en zo een meer geschikt leefgebied te creëren voor broedvogels en overwinterende vogels. De belangrijkste maatregelen om dit te bereiken zijn de **verhoging van het waterpeil** en het **herstel van het rietmoeras**.

De **stuurgroep** voor het natuurinrichtingsproject de Blankaart ziet toe op de uitvoering van het project en de onderlinge afspraken tussen de partners.

GBIEDSGERICHT OVERLEG WATER EN STRATEGISCH PROJECT IJZER- EN HANDZAMEVALLEI

Het **gebiedsgericht overleg water** (GTO) Blankaart werd door het bekkensecretariaat opgestart in 2017 met focus op waterkwaliteit in het volledige Blankaartbekken. In 2021 werd het Blankaartbekken opgenomen als deelgebied van het strategisch project "[IJzer- en Handzamevallei, klimaatbuffer in de Westhoek](#)". Sindsdien spoort het gebiedsgericht overleg water samen met de beleidsgroepen en projectgroepen van het deelgebied IJzer- en Handzamevallei.

Het **strategisch project IJzer- en Handzamevallei** wordt gerealiseerd met ondersteuning en subsidiëring van het Departement Omgeving. 40 acties in de deelgebieden Blankaart en Handzamevallei worden gerealiseerd met [Blue Deal](#) middelen onder het project [Water-land-schap 2.0](#).

Het strategisch project biedt de coördinatie en creëert een breed draagvlak om de uitdagingen van **klimaatadaptatie en -mitigatie** aan te gaan.

De IJzer- en Handzamevallei zijn gebieden met een groot potentieel als **waterbergende systemen**, als een soort **klimaatpons**. De klimaatuitdagingen werden de voorbije jaren steeds duidelijker, onder de vorm van lange droogteperiodes, lage waterpeilen, ruimere overstromingen bij hevige regenval, een slechte waterkwaliteit,...

De partners werken daarom samen rond **6 ambities**:

- Versterken van het watersysteem om toekomstige klimaatschokken beter te kunnen opvangen.
- Op naar een rendabele en klimaatrobuuste landbouw.
- Een goede (drink)waterkwaliteit mogelijk maken, als bron van leven.
- Versterken en verbinden van de natuurlijke en landschappelijke waarden op en langs het hydrologisch netwerk.
- Via beleving recreanten en inwoners verbinden met het water.
- Het gebiedsgericht uitvoeringsbeleid bespoedigen vanuit een solide gebiedscoalitie, met aandacht voor de omgevingskwaliteiten van de bestaande open ruimte.

Op 30 september 2022 keurden de partners het **gebiedsprogramma** IJzer- en Handzamevallei goed. Vertrekkend vanuit de 6 ambities werden een 60-tal acties geformuleerd voor de deelgebieden Blankaartbekken, Handzamevallei en bovenloop van de IJzer. De middelen zijn vastgelegd door de Vlaamse Regering en een voorschot van 50% werd in januari 2023 bezorgd aan de trekkers. De uitvoering van de acties is opgestart.

De **partners** van het strategisch project zijn de provincie West-Vlaanderen (coördinator), Poperinge, Alveringem, Lo-Reninge, Vleteren, Diksmuide, Houthulst, Kortemark, Staden, Inagro, Westtoer, Regionaal Landschap Westhoek, Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Natuurpunt De Bron, Zuidijzerpolder, Middenkustpolder, Westkustpolder, Bethoostersche Broeken, De Watergroep, de West-Vlaamse Milieufederatie, Agentschap Natuur en Bos, Vlaamse Milieumaatschappij, Vlaamse Waterweg, Vlaamse Landmaatschappij, Departement Omgeving en Departement Landbouw en Visserij.

Eind maart **2024** heeft de gebiedscoalitie een nieuwe aanvraag ingediend voor een vervolgtijtraject op het eerste strategisch project.

Meer info: waterlandschap IJzer- en Handzamevallei, bekkenwebsite IJzerbekken en bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Blankaart)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Waterkwaliteit

Hoever staan we

Het Blankaartbekken heeft een **matige biologische waterkwaliteit**. Vooral de Steenbeek heeft kansen om naar een goede toestand te evolueren. Vooral het **fosfor- en stikstofgehalte en organische belasting** zijn nog erg hoog voor Kerkebeek, Steenmolenbeek, Velkelokerbeek en Zwartegatbeek. **Geleidbaarheid** als maat voor het zoutgehalte, moet steeds bekeken worden in relatie met de IJzer. **Pesticiden** vormen vooral voor drinkwaterproductie uit oppervlaktewater een belangrijk aandachtspunt. Zowel de Vlaamse Milieumaatschappij als De Watergroep monitoren, analyseren en sensibiliseren over pesticiden, o.a. via Inagro en de landbouworganisaties ([7B E 0029](#)).

Dat het natuurinrichtingsproject de Blankaart zijn vruchten afwerpt zien we in de lente van **2024**: voor het eerst broeden hier zeearenden in ons land.

Wat staat er te gebeuren

De **riolerings- en zuiveringsgraad** binnen het Blankaartgebied liggen 10% lager dan het Vlaamse gemiddelde. Uit de uitvoerings- en aansluitingsgraad blijkt dat de uitbouw van het rioleringsstelsel achter is gebleven t.o.v. de rest van het IJzerbekken en Vlaanderen. Er zijn geen geconcentreerde lozingen meer van volwaardige rioleringen (mogelijks wel van inbuizingen op bepaalde plaatsen). Bijkomende aansluitingen op de bestaande zuiveringsinfrastructuur moeten dus gepaard gaan met rioleringswerken in de straten zelf. Opvallend is wel dat heel wat **GUP-projecten** een vrij hoge prioriteit hebben en dus relatief rendementsvol zijn.

De vereiste **reductiedoelstellingen** voor de huishoudens zullen niet gehaald worden tegen 2027. Aan het huidige tempo zal het nog vele jaren duren vooraleer de collectieve zuiveringsinfrastructuur is uitgebouwd. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt vooral bij de gemeente Houthulst (rioolbeheerder Fluvius). De meest rendementsvolle projecten situeren zich langs gewestwegen (Klerkenstraat en Iepersteenweg) waardoor AWW en Aquafin betrokken partij zijn.

Vandaag en ook in de toekomst wordt geen effluent van een RWZI geloosd.

De uitbouw van de **IBA's** dient versneld te worden. In de IBA-zone is momenteel slechts 10% van de te plaatsen IBA's geïnstalleerd.

In het Blankaartgebied zijn bijna 50 **overstorten** aanwezig. In het verleden werden twee overstorten (Paardedreef en Noordbroek (=Zuidbroekstraat)) opgevolgd via het overstortmeetnet van VMM. Beide overstorten werken heel frequent. Er is een duidelijk beleid en dynamiek aanwezig om de meest frequent werkende overstorten te optimaliseren, maar dit beleid zal pas echt op termijn renderen. Opvolging van de meest werkende overstorten d.m.v. overstortmetingen (Aquafin) is aangewezen. Zo wordt een **overstort op de Kerkebeek in Woumen** bemeten. In kader van de rol van Aquafin als matchmaker werd het project "Optimalisatie pompstation Paardedreef en overstort Zuidbroekstraat" (project 100655) afgestemd met Diksmuide en Fluvius. Er werd door Fluvius een subsidieaanvraag (GIP AWIS-ID 107247 – Aanleg gescheiden stelsel Noordbroekstraat 1-17 en 40, 46) ingediend om tegelijk met het project van Aquafin de groene cluster in de Noordbroekstraat aan te sluiten op onze collector, maar deze werd niet opgenomen op het GIP2024. Aquafin verwacht om dit dossier in 2026 aan te besteden.

Op de zuiveringsinfrastructuur zijn nog een 60-tal gekende **knelpunten** aanwezig. Een en ander draagt bij tot een aanvoer van zeer verdund afvalwater naar de RWZI Woumen. Op deze manier verdwijnt in drogere periodes ook heel wat oppervlaktewater uit het Blankaartgebied (verdroging).

Het **generieke landbouwbeleid** ([Gemeenschappelijk Landbouwbeleid](#) en [Mestbeleid](#)) vormt een belangrijke basis voor de verdere verbetering van de waterkwaliteit. In **2024** zetten de Vlaamse Milieumaatschappij en de Vlaamse Landmaatschappij hun gezamenlijke terreinonderzoek verder om de oorzaken van de hoge nutriëntendruk op de Velkelokerbeek, Zwartegatbeek, WY.6.5., Zanddambeek en Steenmolenbeek in kaart te brengen en gecoördineerd te handhaven bij calamiteiten ([7B L 0023](#)).

Inagro is erosiecoördinator voor oa de gemeenten Diksmuide, Staden en Houthulst. Er staat een nieuw project in kader van het **erosiebesluit** gepland voor de Steenstraat in Diksmuide langs de Kerkebeek. De erosiecoördinator zal knelpunten in de Klerkenstraat, Kruisstraat, Predikboomstraat en Eikhofstraat in Diksmuide bekijken en een mogelijke oplossing voorstellen.

➡ Hydromorfologie of structuurkwaliteit en vismigratie

Hoever staan we

Verschillende delen van waterlopen werden recht getrokken of ingebuisd. De waterbeheerders hebben verschillende trajecten hersteld, bv. de Steenbeek door de Zuidijzerpolder.

Onder de vissen is de paling een belangrijke doelsoort. De populatie van de **paling** is in de voorbije decennia drastisch gedaald. Door obstakels (bv. pompgemalen) kan de paling zijn levenscyclus niet voltooien.

Palingen worden geboren in zee, maar trekken richting de rivieren om op te groeien. Eenmaal volgroeid keren ze terug naar zee. Een eerste hindernis ter hoogte van de Ganzenpoot wordt door de Vlaamse Waterweg aangepakt onder de vorm van omgekeerd spuibehoor. Aansluitend daarop zet de Vlaamse Milieumaatschappij in op de palingmigratie naar het Blankaartbekken. In 2022-2023 werd een **palinggoot** op de Stenensluisvaart uitgetest en deze blijkt succesvol.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) weegt en meet de verzamelde palingen, waarna het de palingen uitzet in de Stenensluisvaart en de andere waterlopen in het Blankaartbekken. In 2022 leverde dat in totaal zo'n 6.000 kleine palingen en glasalen op, een kleine 17,5 kg. Tijdens de eerste bemonstering van 2023 werd net geen 7 kg paling overgezet.

In 2022 werd er een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen VMM, de Provincie West-Vlaanderen en de betrokken gemeenten om enkele lokale acties te faciliteren via een **VMM dienstenbestek**. De opdracht vergt het creëren van draagvlak en het opmaken van voorstudies en voorontwerpen voor diverse projecten integraal waterbeheer, zo ook binnen het Blankaartbekken.

Via dit dienstenbestek werden in 2023 gesprekken gevoerd door een studie bureau om **ingebuisde delen** van de Van Dammesbeek, Ronebeek, Zwartegatbeek, 's Graveneikbeek, Velkelokerbeek, Steenmolenbeek en Zanddambeek **terug open te maken** ([8A D 0129](#), [8A D 0130](#), [8A D 0131](#), [8A D 0132](#), [8A D 0133](#), [8A D 0134](#), [8A D 0135](#)). Een aanleg van natuurlijke ingerichte, zacht hellende oevers biedt de kans om meer water te kunnen vasthouden bovenstroom en zo zowel waterschaarste als wateroverlast te voorkomen. Via de studieopdracht werd ook de geschiktheid van locaties voor **sedimentvangen** onderzocht.

Wat staat er te gebeuren

De voorontwerpen werden voor de kansrijke trajecten en locaties voor sedimentvangen in 2023 opgemaakt. Deze waterlooptrajecten komen in aanmerking voor de subsidieoproep "Levend Water".

De slaagkans van deze projecten hangt sterk af van de bereidheid tot meewerken van de aangelanden (de afstandsregels tot de open waterloop zijn het belangrijkste bezwaar) en van ondersteuning door de betrokken gemeenten.

De trajecten in de gemeente Houthulst kunnen momenteel niet verder uitgewerkt worden. In Staden en Diksmuide zijn 2 kansrijke locaties voor sedimentvangen die verder kunnen uitgewerkt worden.

De Vlaamse Milieumaatschappij zal in **2024** de huidige propellerpompen van het **pompgemaal Stenensluisvaart te Woumen vervangen door visvriendelijke pompen** ([6 I 0108](#)). Dit moet de volwassen palingen die terug naar zee willen zwemmen een grotere kans geven om levend door de pompen te geraken naar de IJzer.

De Vlaamse Milieumaatschappij bereidt in **2024** de gefaseerde **slibruimingen** voor van de **Stenensluisvaart** (tussen vijver en pompstation) en **Houtensluisvaart** (tussen Kerkebeek en IJzer) voor behoud van afvoercapaciteit en waterkolom ([8A E 0427](#)). Een belangrijke uitdaging voor de verwerking en dus ook voor de kostprijs zijn de hoge concentraties minerale oliën in het slib. [*Weerbare Westhoek*]

Peilafspraken

Hoever staan we

Om het rietmoeras rond de Blankaartvijver te herstellen, wordt in drie fasen een **waterpeilverhoging** doorgevoerd. Een **eerste fase** is een beperkte waterpeilverhoging in een zone rond de Blankaartvijver en werd in 2012 uitgevoerd. In een **tweede fase** werd in 2019 deze waterpeilverhoging in de rest van het projectgebied (Merkembroek en Woumenbroek) doorgevoerd. Daarvoor heeft de Vlaamse Milieumaatschappij een nieuw pompstation geplaatst op de waterloop Engelandelft. Het staat in voor de afwatering van de Engelandelft in het kanaal Ieper-IJzer en zorgt ervoor dat het bekken van de Engelandelft buiten de invloed van de waterpeilverhoging in het projectgebied blijft.

Wat staat er te gebeuren

De **waterkering** door de Vlaamse Waterweg en de Vlaamse Milieumaatschappij is afgewerkt in 2022. Dit betekent dat de **derde fase** van de waterpeilverhoging in het natuurgebied de Blankaart kan ingaan wanneer voldoende laaggelegen gronden zijn aangekocht. De modaliteiten daarvoor worden besproken in de Stuurgroep Blankaart.

Een doelstelling in de Blue Deal is "water beter vasthouden". Het nieuwe instrument "**peilbesluit**" voor **onbevaarbare waterlopen** dat in december 2022 door de Vlaamse Regering principieel werd goedgekeurd, zal daarbij helpen in vlakke gebieden. De deadline voor de peilbesluiten ligt op 1 januari 2027 en dient om de 6 jaar geëvalueerd te worden. De waterbeheerder is verantwoordelijk voor de opmaak van het peilbesluit. Het peilbesluit is vooral belangrijk in gebieden waar het oppervlaktewaterpeil kunstmatig geregeld wordt én waar natuur, landbouw en andere functies specifieke eisen stellen aan het peilbeheer. Het Blankaartbekken is prioritair voor de Vlaamse Milieumaatschappij om uitvoering te geven aan dit peilbesluit. Begin **2024** is het proces opgestart voor de opmaak van een peilbesluit voor het Blankaartbekken.

Voorkomen van waterschaarste

Hoever staan we

Op 30 september 2022 keurden de partners het **gebiedsprogramma** IJzer- en Handzamevallei goed. Vertrekkend vanuit de 6 ambities werden een 60-tal acties geformuleerd voor de deelgebieden Blankaartbekken, Handzamevallei en bovenloop van de IJzer.

Wat staat er te gebeuren

Voor heel wat acties werden de eerste stappen gezet.

Een belangrijke overkoepelende actie is het uitschrijven van een **integrale waterstrategie**. De studie opdracht integrale waterstrategie heeft tot doel een inzicht te bieden in het lokale watersysteem en per watersegment een set aan maatregelen te bepalen om water vast te houden en te bergen, bescherming te bieden tegen waterschaarste en wateroverlast en bij te dragen aan voldoende en kwalitatief drinkwater. Het project bestaat uit 3 fasen, waarvan de analyse fase gestart is in 2023. In **2024** volgt een reality check met de stakeholders onder de vorm van workshops en ontwerpateliers en maakt het studiebureau een operationeel lange termijn plan op, inclusief 5 hefboomprojecten.

De haalbaarheidsstudie voor een voorstudie geïntegreerde **bufferbekkens** met koppelkansen voor industrie, landbouw, natuur en recreatie (met onder meer een locatie in Houthulst) wordt in het voorjaar van **2024** gegund en uitgevoerd. De gunning liep vertraging op door een noodzakelijk opsplitsing van het oorspronkelijke bestek in drie delen (één per gemeente). [Weerbare Westhoek]

Het **waterproductiecentrum De Blankaart** onttrekt water uit de IJzer en de Stenensluisvaart naar het spaarbekken om er drinkwater uit te produceren. Rondom het spaarbekken werd een ringkanaal aangelegd om oppervlaktewater om te leiden rond het spaarbekken en water aan te voeren naar het spaarbekken.

Om zeker te zijn over de kwaliteit van het ingetrokken water naar het spaarbekken en als randvoorwaarde voor de 3de fase van de waterpeilafspraken ikv het raamakkoord de Blankaart, wordt het **ringkanaal verder hydraulisch geïsoleerd**. De Zuidijzerpolder en de Watergroep staan samen in voor de uitvoering van de werken. Het noordelijke deel is uitgevoerd. De vergunningen voor het zuidoostelijke/zuidwestelijke deel worden in het voorjaar van 2024 aangevraagd, waarna de werken ook in 2024 worden uitgevoerd. Aandachtspunten zijn erfdienstbaarheden en classificatie van de gracht als publieke gracht en natuurwaarden.

Ook de **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten en het project IJzer- en Handzamevallei geven aan verder invulling te willen geven aan het **bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren** onder de vorm van herwaarderen van grachten, plaatsen van stuwtjes en knipconstructies in waterlopen, slim peilbeheer op perceelniveau, opwaardering van de bodem,... De integrale waterstrategie zal in 2024 uitspraken doen over de meest geschikte locaties hiervoor.

Water+
Land+
Schap

In 2023 ging de samenwerking van start tussen Regionaal Landschap, Inagro, Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap voor Landbouw en Zeevisserij en de provincie West-Vlaanderen voor **advies en begeleiding van landbouwers in functie van klimaatrobuuste maatregelen** onder de vorm van een gecoördineerde uitrol van steun uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (ecoregelingen, beheerovereenkomsten, niet-productieve investeringen,...). Via infosessies in Diksmuide en Staden (en begin 2024 ook in Woesten) werden in totaal een kleine 150 landbouwers bereikt. De landbouwers werden wegwijs gemaakt binnen het nieuwe GLB, met een focus op gedeelte winsten voor het gebied en hun bedrijfsvoering. In het najaar van 2024 zal deze actie herhaald worden.

↻ Wateroverlast

Hoever staan we

Alle kritieke onderdelen binnen het waterproductiecentrum De Blankaart werden verhoogd zodat er geen impact is op de installatie tijdens overstroming van de Blankaartvallei, de natuurlijke winterbedding van de IJzer. De bereikbaarheid van de site blijft een aandachtspunt voor de aanvoer van de nodige chemicaliën. Ook het personeel moet de site veilig kunnen bereiken.

De overstromingen van de IJzer in november 2023 bereikten een historisch hoog niveau, waaronder ter hoogte van het Blankaartbekken. De winterdijk werd continu gemonitord en plaatselijk verstevigd. Verschillende inwoners en dieren werden preventief geëvacueerd. De winterdijk heeft stand gehouden en zo veel schade voorkomen.

Wat staat er te gebeuren

In **2024** herstelt de Vlaamse Waterweg de winterdijk (versterken kritische zones en herstel kleischerm) en voorziet de Vlaamse Milieumaatschappij een betere bescherming van pompgemaaltjes en hoogspanningscabines en verbinding van afwateringsgebieden tussen de pompgemaaltjes. De afspraken hierover gebeuren in de stuurgroep Blankaart.
[Weerbare Westhoek]

groen = perimeter waterpeilverhoging fase 2, paars = tracé winterdijk Blankaart

In kader van het VMM dienstenbestek werden in 2023 kansen besproken met de aangelanden om wateroverlast te voorkomen voor het **Zwartegat**, langs de Stokstraat, in samenhang met het gesubsidieerde rioleringsproject W215155. De kans tot slagen hangt af van de bereidheid tot medewerking door de eigenaars en (mede) financiering van de aankoop van deze gronden door de gemeente Houthulst.

Ook de **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten Diksmuide, Houthulst (in opmaak) en Staden geven aan verder invulling te willen geven aan het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren.

Poperingevaart

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Poperingevaart is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

Het gebied maakt deel uit van het onttrekkingsgebied voor het waterproductiecentrum de Blankaart. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid voor drinkwaterproductie.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is laag. In de broeken van de IJzervallei komen winterse fluviale overstromingen voor. Er is in het verleden al heel wat geïnvesteerd in de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden stroomopwaarts van de dorpskern van Poperinge en biedt bescherming tegen wateroverlast, vooral door pluviale overstromingen. Het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren blijft belangrijk in relatie met voorkomen van waterschaarste.

watertekort

Voor de Poperingevaart willen we een maximale, continue waterbeschikbaarheid bekomen voor alle sectoren. Water wordt duurzaam en zoveel mogelijk circulair gebruikt en gespaard uit natte perioden om in droge perioden te gebruiken. Hemelwater wordt zo veel mogelijk ter plaatse gehouden door te infiltreren en te bufferen.

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk. De Vleterbeek vormt een groen lint doorheen de stad Poperinge.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Poperingevaart)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Sinds 2017 organiseert het bekkensecretariaat IJzerbekken het gebiedsgericht overleg water voor de Poperingevaart. In het overleg zijn zowel Vlaamse als lokale administraties vertegenwoordigd als het middenveld, de drinkwatersector en lokale politieke vertegenwoordigers. Door kennis en ervaring uit te wisselen en projecten en initiatieven bij elkaar te leggen, kunnen we meer bereiken. Daarom gaan we voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

In het gebiedsgericht overleg (GTO) Poperingevaart van 2023 stond waterkwaliteit in Abele ter hoogte van de grens met Frankrijk op de agenda, samen met kansen voor vismigratie en visbestand en ecologische inrichting van de Vleterbeek. Het project in het deelgebied Hollebeek-Spanebeek kreeg intussen samen met open leggen van de Vleterbeek in het centrum van Poperinge bij de Vroonhofs site financiële middelen via de [Lokale Gebiedsdeal Droogte](#).

🔗 **Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Poperingevaart)**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Waterkwaliteit

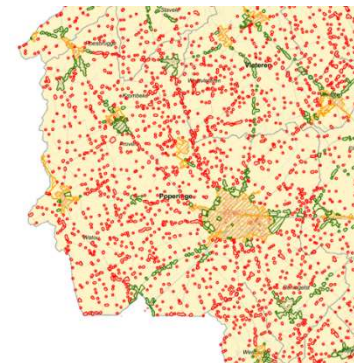
Hoever staan we

De Poperingevaart heeft een matige biologische waterkwaliteit. Vooral de bovenloop, de Vleterbeek, heeft kansen om naar een goede toestand te evolueren. Vooral het fosfor- en stikstofgehalte en organische belasting zijn nog te hoog. De fosforconcentratie is stroomopwaarts ter hoogte van Abele al hoog. Pesticiden vormen vooral voor drinkwaterproductie uit oppervlaktewater een belangrijk aandachtspunt. Zowel de Vlaamse Milieumaatschappij als De Watergroep monitoren, analyseren en sensibiliseren over pesticiden, o.a. via Inagro en de landbouworganisaties ([7B E 0030](#)).

Wat staat er te gebeuren

Zowel de rioleringsgraad (74%) als de zuiveringsgraad (71%) zijn relatief laag. Toch is de uitvoeringsgraad van de riolering hoog (92%) wat erop wijst dat de betrokken gemeenten al flinke inspanningen hebben geleverd inzake de uitbouw van het rioolstelsel.

De stad Poperinge en de gemeente Vleteren investeren verder in de **uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur** en aanleg van **IBA's**. Liefst 20% van het afvalwater van de inwoners in dit waterlichaam moet immers gezuiverd worden door IBA's. De stad Poperinge en de gemeente Vleteren zijn volop bezig met de plaatsing van IBA's voor de vele verspreide bebouwing.

Het huishoudelijk afvalwater van de dorpskernen **Krombeke en Abele** heeft nog een belangrijke plaatselijke impact op de Heidebeek en de Vleterbeek. De geplande dorpskernvernieuwing en plannen van Noréade voor de aansluiting van een deel van Abele kunnen aangegrepen worden om in de nabije toekomst de sanering te voorzien van Abele.

Het **generieke landbouwbeleid** (GLB en MAP) vormt een belangrijke basis voor de verdere verbetering van de waterkwaliteit. Voor de **Hollebeek en Spanebeek** werd door de provincie verder gebouwd op monitoring en analyse door de Vlaamse Milieumaatschappij en de Vlaamse Landmaatschappij om te werken naar een goede waterkwaliteit voor de MAP-meetpunten en het verhogen van de waterbeschikbaarheid. Ondanks de vele inspanningen van de landbouwers resulteerde dit nog niet in een betere waterkwaliteit. Het projectvoorstel omvat de verdere aanpak van diffuse lozingen o.a. uit drainages, inzetten op het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen, verminderen van erosie, verhogen van de biodiversiteit en beleving van het landschap.

Begin **2024** werden door het Departement Omgeving investeringsmiddelen voor het project "Lokale gebiedsdeal droogte IJzer- en Handzamevallei" toegekend. Met als deelproject : **ruimte voor water, in een landbouwlandschap 'Veerkrachtig watersysteem Hollebeek-Spanebeek' (Vleteren, Poperinge)**. [*Weerbare Westhoek*]

Inagro is erosiecoördinator voor o.a. de stad Poperinge. Er wordt een project voorbereid voor de Provenstraat langs de Bommelaarsbeek in kader van het **erosiebesluit**. ([8B A 0171](#))

➡ Hydromorfologie of structuurkwaliteit

Hoever staan we

De Poperingevaart werd in 2009 stroomafwaarts Poperinge al **ecologisch ingericht**, waarbij ook een belangrijk vismigratieknelpunt in het centrum van Poperinge werd opgelost. Daardoor is **vrije vismigratie** over het grootste deel van de Poperingevaart mogelijk bij normale waterstanden.

Wat staat er te gebeuren

In de **2024** bereidt de Vlaamse Milieumaatschappij verder een lokaal **oeverherstel** voor van de Poperingevaart op 6 locaties en sanering van nog een klein vismigratieknelpunt. Verder plant de Vlaamse Milieumaatschappij op middellange termijn een nieuw oeverzoneproject met zacht hellende oevers tussen de Woestenseweg en de Kruisboomstraat.

Voor de Vleterbeek stroomopwaarts van Poperinge zijn kansen om **vismigratie** nog verder stroomopwaarts door te trekken en door een **ecologische inrichting** nog meer in te zetten op het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen ([8A D 0136](#), [8A D 0137](#)). De belangrijkste uitdagingen hier zijn de financiering en het lokale draagvlak te vinden. Er zijn mogelijkheden voor financiering via de Provinciale Visserijcommissie in kader van vismigratie en voor de ecologische inrichting van Vleterbeek, Winterbeek, Lenebeek, Bernardsbeek, Nattebeek en Hoeslandbeek ([8A D 0138](#), [8A D 0139](#), [8A D 0140](#), [8A D 0141](#), [8A D 0142](#)) bekijkt de Vlaamse Milieumaatschappij de mogelijkheid om het voorbereidend onderzoek in een bestek dienstverlener op te nemen. Ook voor de subsidieoproep "Levend Water" komen deze acties in aanmerking.

➡ Waterschaarste

Hoever staan we

Bij de gecontroleerde overstromingsgebieden op de Vleterbeek en de Robaartbeek werden **spaarbekkens** aangelegd als watervoorziening voor de landbouw in droge

perioden. Ook landbouwers en bedrijven investeerden al heel wat in **private waterbuffers**.

Wat staat er te gebeuren

Het beschikbare volume water ten opzichte van de vraag is beperkt. Om waterschaarste te voorkomen wordt zowel aan vraag- als aanbodzijde gewerkt.

De **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten Poperinge (in opmaak) en Vleteren (in opmaak) geven aan invulling te willen geven aan het zo veel mogelijk ter plaatse houden van hemelwater door bv. grachten terug in open profiel te leggen.

➡ Wateroverlast

Hoever staan we

Om de stad Poperinge zoveel mogelijk van wateroverlast te vrijwaren, werden door provincie en stad verschillende **gecontroleerde overstromingsgebieden** op de Vleterbeek, Hipshoekbeek, Bommelaarsbeek, Robaartbeek aangelegd om het water stroomopwaarts vast te houden.

Benedenstreams werden plaatselijk een hoeve en een bedrijf beschermd tegen wateroverlast.

Wat staat er te gebeuren

De **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten Poperinge (in opmaak) en Vleteren (in opmaak) geven aan verder invulling te willen geven aan het bovenstreams vasthouden en vertraagd afvoeren.

Waterbeleving

Hoever staan we

Water stroomt als een **groenblauw lint door de stad Poperinge**.

Wat staat er te gebeuren

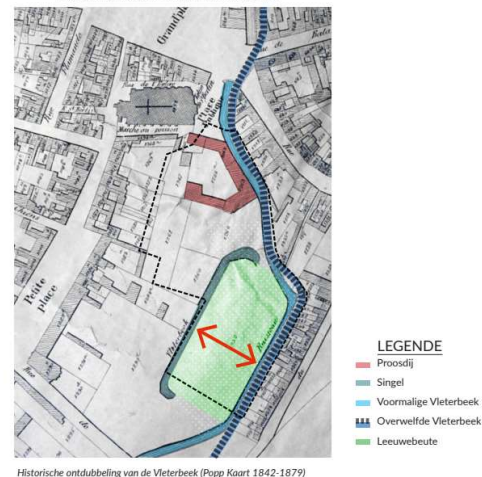
Voor de **Vroonhof site** plant de stad Poperinge een ruimtelijke herinrichting, met kansen voor de provincie voor het terug in open profiel brengen van de Poperingevaart in het centrum van de stad. Hoe het project uit ziet, kan je bekijken in het [masterplan Vroonhof](#).

Begin **2024** werden door het Departement Omgeving investeringsmiddelen voor het project "Lokale gebiedsdeal droogte IJzer- en Handzamevallei" toegekend. Met als deelproject : **ruimte voor water, in een stedelijke omgeving 'Vroonhofs site in Poperinge: Vleterbeek in open profiel' (Poperinge)**. [Weerbare Westhoek]

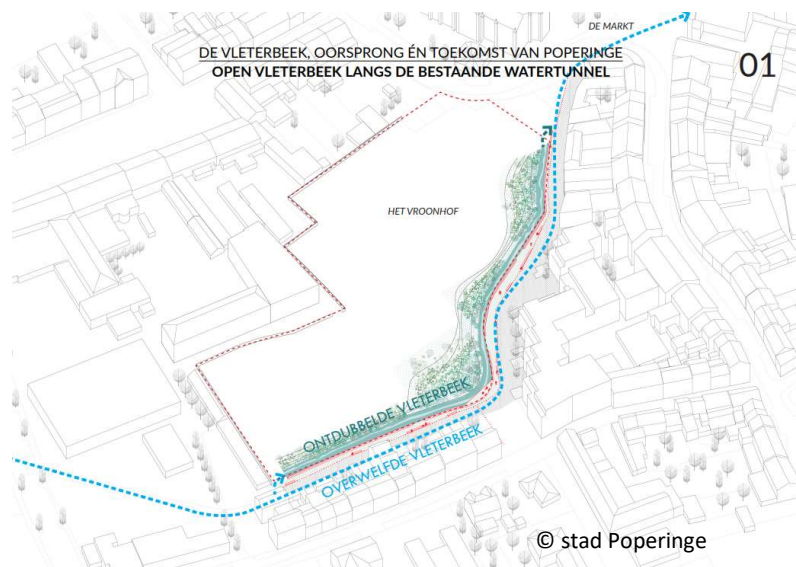

DE VLETERBEEK, OORSPRONG ÉN TOEKOMST VAN POPERINGE HISTORISCHE ONTDUBBELING

01

© stad Poperinge

Grote Kommelbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Grote Kommelbeek is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

Het gebied maakt deel uit van het onttrekkingsgebied voor het waterproductiecentrum de Blankaart. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid voor drinkwaterproductie.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is laag. In de broeken van de Ijzervallei komen winterse fluviale overstromingen voor. De bebouwing wordt beschermd tegen wateroverlast, vooral door pluviale overstromingen. Het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren blijft belangrijk in relatie met voorkomen van waterschaarste.

watertekort

Voor de Grote Kommelbeek willen we een maximale, continue waterbeschikbaarheid bekomen voor alle sectoren. Water wordt duurzaam en zoveel mogelijk circulair gebruikt en gespaard uit natte perioden om in droge perioden te gebruiken. Hemelwater wordt zo veel mogelijk ter plaatse gehouden door te infiltreren en te bufferen.

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Grote Kommelbeek)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Sinds 2017 organiseert het bekkensecretariaat IJzerbekken het gebiedsgericht overleg water voor de Grote Kemmelbeek. In het overleg zijn zowel Vlaamse als lokale administraties vertegenwoordigd als het middenveld, de drinkwatersector en lokale politieke vertegenwoordigers. Door kennis en ervaring uit te wisselen en projecten en initiatieven bij elkaar te leggen, kunnen we meer bereiken. Daarom gaan we voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

➡ **Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Grote Kemmelbeek)**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

🔄 Waterkwaliteit

Hoever staan we

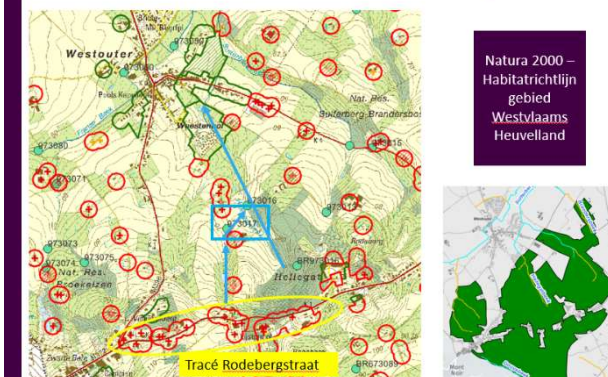
De Grote Kemmelbeek heeft een **matige biologische waterkwaliteit**. Voor macro-invertebraten is een snelle verbetering mogelijk als de leefomstandigheden verbeteren. Vooral het fosfor- en stikstofgehalte en organische belasting zijn nog te hoog. Pesticiden vormen vooral voor drinkwaterproductie uit oppervlaktewater een belangrijk aandachtspunt. Zowel de Vlaamse Milieumaatschappij als De Watergroep monitoren, analyseren en sensibiliseren over pesticiden, o.a. via Inagro en de landbouworganisaties ([7B E 0031](#)).

Wat staat er te gebeuren

Zowel de rioleringsgraad (75%) als de zuiveringsgraad (67%) zijn relatief laag. Toch is de uitvoeringsgraad van de riolering (87%) hoog wat erop wijst dat de gemeenten al flinke inspanningen hebben geleverd inzake de uitbouw van de riolering. Een belangrijk deel van het huishoudelijk afvalwater (13%) zal in de toekomst via IBA's worden gesaneerd. De gemeenten zijn volop bezig met de plaatsing van de IBA's. In alle deelgemeenten langs de Grote Kemmelbeek situeren zich nog plaatselijk ongezuiverde rioolozingen waarvan een aantal worden gesaneerd door subsidieprojecten of bovengemeentelijke projecten. Zo pakt de gemeente Heuvelland de lozing van de Sulferbergstraat aan. De stad Ieper

engageert zich om de Streuvelswijk te saneren net als Zuidschote. De stad Poperinge realiseert in Reningelst een belangrijke sanering van meer dan 200 inwoners.

Grote Kemmelbeek – Hellegatbeek – te zuiveren afvalwater in beschermingszone

De gemeente Heuvelland is binnen Vlaanderen een van de gemeenten binnen Vlaanderen met het grootste aandeel IBA's op het grondgebied. Prioritair zijn de **IBA's voor woningen en horecazaken op de Zwarte-, Vidaigne- en Rodeberg** waarvan het huishoudelijk afvalwater nu nog loost op beken in het beschermde habitatrichtlijngebied West-Vlaams Heuvelland. Een belangrijk knelpunt is dat horecazaken een piekbelasting veroorzaken en systemen om dit op te vangen moeilijk toe te passen of te duur zijn.

Overstorten veroorzaken nog vaak piekbelastingen op de waterlopen. Er

werd in 2023 een continue monitoring van waterkwaliteit opgestart op de Grote Kemmelbeek tussen Elverdinge en Zuidschote om deze impact te begroten en om de invloed van **overstortwerking in Elverdinge** door een aangepast waterbeheer te beperken. Verder werd in 2023 nagegaan of de werking van dit overstort kan geoptimaliseerd worden of als er een voorzuivering kan voorzien worden voor het overstortwater in de waterloop terecht komt. Een ander belangrijk overstort is gelegen langs de De Cerfstraat in Vlamertinge. Momenteel zijn een aantal ingrepen gepland die de werking van dit overstort zullen verminderen.

De RWZI's die lozen in de Grote Kemmelbeek (Westouter-centrum, Reningelst, Vlamertinge) halen zeer goede zuiveringsresultaten maar kampen met verdunning omwille van de aansluiting van gemengde rioolstelsels en grond- en grachtwater. De zuiveringsrendementen voor fosfor zijn voor de installaties van Westouter-centrum en Reningelst vrij laag omwille van het ontbreken van chemische defosfatatie. Eind 2023 heeft Aquafin de KWZI De Klijte in gebruik genomen (project 20720).

Het **generieke landbouwbeleid** (GLB en MAP) vormt een belangrijke basis voor de verdere verbetering van de waterkwaliteit. Een gecoördineerde handhaving van **calamiteiten** veroorzaakt door meststoffen in de Driegoedenbeek, Wanebeek, Paddenbeek en Ganzenbeek ([7B L 0020](#)) moet er minstens voor zorgen dat piekverontreiniging voor de MAP-meetpunten kan uitgesloten worden.

De Vlaamse Milieumaatschappij en de Vlaamse Landmaatschappij werkten hiervoor een gefaseerde aanpak uit, waarbij in 2023 gestart werd met het Blankaartbekken.

Inagro is erosiecoördinator voor oa de stad Poperinge, de stad Ieper en de gemeente Heuvelland. Er staat een nieuw project in kader van het **erosiebesluit** gepland voor de Zoetendaalstraat in Poperinge/Reningelst langs de Brandersbeek, een zijloop van de Sulferbergbeek. ([8B A 0170](#)) Er wordt een nieuw project voorbereid voor de Reningelstraat langs de Klijtebeek in Heuvelland. Verder worden knelpunten langs de Grote Branderstraat in Ieper bekeken en mogelijke oplossingen voorgesteld.

↻ Hydromorfologie of structuurkwaliteit

Hoever staan we

In 2022 was het **oeverherstel van de Grote Kemmelbeek** tussen Elverdinge en Zuidschote uitgevoerd. De oevers werden opnieuw geprofileerd tot meer zacht hellende oevers.

Dit heeft als voordeel dat de oevers stabiel worden en het verhoogt de **waterberging** en de afvoercapaciteit. Ook vrije **vismigratie** werd mogelijk gemaakt door de aanleg van een visnevengeul ter hoogte van de Bernardplasstuw en stenen vishellingen ter hoogte van 4 stuwtjes in de waterloop.

Wat staat er te gebeuren

Voor de Grote Kemmelbeek stroomopwaarts van Elverdinge zijn kansen om **vismigratie** nog verder stroomopwaarts door te trekken en door een **ecologische inrichting** nog meer in te zetten op het zelfzuiverend vermogen van de waterlopen. De belangrijkste uitdagingen hier zijn de financiering en het lokale draagvlak te vinden. Er zijn mogelijkheden voor financiering via de Provinciale Visserijcommissie in het kader van vismigratie en voor de ecologische inrichting van Franse Beek, Hellegatbeek, Sulferbergbeek, Scherpenbergbeek, Klijtebeek, Vuile Beek, Grote Kemmelbeek, Ganzenbeek en Paddenbeek ([8A D 0143](#), [8A D 0144](#), [8A D 0145](#), [8A D 0146](#), [8A D 0147](#), [8A D 0148](#), [8A D 0149](#), [8A D 0150](#), [8A D 0151](#)) bekijkt de Vlaamse Milieumaatschappij de mogelijkheid om het voorbereidend onderzoek in een bestek dienstverlener op te nemen. Ook voor de subsidieoproep "Levend Water" komen deze acties in aanmerking.

Voor het **project Franse beek Westouter** werd eind 2023 subsidie toegekend in kader van de oproep "[Levend Water](#)" van de Vlaamse Milieumaatschappij. Het project voorziet in maatregelen om infiltratie van hemelwater en buffercapaciteit te verhogen, hermeandering en droogtebestrijding door aanleg van plasdrassituaties-poelen, voorkomen van wateroverlast door meer ruimte voor water te creëren, erosiemaatregelen, aanplant van beekbegeleidende houtkanten en waterbeleving door voorzien van een fietsdoorsteek, aanleg van een ontmoetingsplek, wandel- en rustzone,...

↻ Waterschaarste

Hoever staan we

Bij het gecontroleerde overstromingsgebied in de Cerfstraat op de Grote Kemmelbeek in Vlamertinge werd ook een **spaarvolume** aangelegd als watervoorziening voor de landbouw in droge perioden. Ook landbouwers en bedrijven investeerden al heel wat in **private waterbuffers**.

Wat staat er te gebeuren

Het beschikbare volume water ten opzichte van de vraag is beperkt. Om waterschaarste te voorkomen wordt zowel aan vraag- als aanbodzijde gewerkt.

In kader van de Blue Deal subsidieaanvraag Proeftuinen droogte levert het effluent van mestverwerking water voor land- en tuinbouw in het project [Blue Corridor](#).

Bij het nieuwe gecontroleerde overstromingsgebied in Vlamertinge wordt een spaarvolume aangelegd (zie verder bij wateroverlast) ([6 F 0345](#)).

Ook de **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten Poperinge (in opmaak) en Heuvelland (in opmaak) geven aan invulling te willen geven aan het zo veel mogelijk ter plaatse houden van hemelwater door bv. grachten terug in open profiel te leggen.

➞ Wateroverlast

Hoever staan we

De dorpskernen van Westouter, Reningelst, Vlamertinge, Elverdinge zijn kwetsbaar voor wateroverlast, vooral door pluviale overstromingen.

Wat staat er te gebeuren

De provincie West-Vlaanderen voorziet een nieuw **gecontroleerd overstromingsgebied** op de Grote Kemmelbeek met mogelijkheid om water te bufferen voor de landbouwers ten zuidwesten van de dorpskern van **Vlamertinge** ([6 F 0345](#)). In 2023 werd voor het project een omgevingsvergunning aangevraagd, in **2024** volgt de technische uitwerking (bestek/meetstaat/...) en aanbesteding van de werken.
[Weerbare Westhoek]

De **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten Poperinge (in opmaak) en Heuvelland (in opmaak) geven aan verder invulling te willen geven aan het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren.

➞ Waterbeleving

Wat staat er te gebeuren

De omgeving rond het nieuwe gecontroleerde overstromingsgebied in **Vlamertinge** wordt ingericht voor zachte recreatie ([6 F 0345](#)).

Ieperlee (Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek)

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Ieperlee stroomopwaarts Ieper, met als belangrijkste toevoerende waterlopen Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek, is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn)

Het gebied maakt deel uit van het onttrekkingsgebied voor de waterproductiecentra Zillebeke en Dikkebus. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid voor drinkwaterproductie.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is laag. Er is in het verleden al geïnvesteerd in de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden stroomopwaarts van de dorpskern van Voormezele en biedt bescherming tegen wateroverlast, vooral door pluviale overstromingen. Het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren blijft belangrijk in relatie met voorkomen van waterschaarste.

watertekort

Voor de Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek willen we een maximale, continue waterbeschikbaarheid bekomen voor alle sectoren. Water wordt duurzaam en zoveel mogelijk circulair gebruikt en gespaard uit natte perioden om in droge perioden te gebruiken. Hemelwater wordt zo veel mogelijk ter plaatse gehouden door te infiltreren en te bufferen.

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk. Zo loopt de Vestingroute langs de stadgrachten van Ieper en sluit aan bij de Verdrongen Weide en de Zillebekevijver. Langs het Verwezen Kanaal of de Oude Vaart ligt het Provinciedomein Palingbeek.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Ieperlee)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Water+
Land+
Schap

De voorbije jaren zette het Europese WaterProtect H2020 project in op het verminderen van pesticiden in de Bollaartbeek en een Leader project was er op gericht om erosie langs de Kleine Kemmelbeek te beperken. Beide projecten werden in 2019 onder coördinatie van de provincie West-Vlaanderen verder gezet in het landinrichtingsproject [Water-Land-Schap 1.0 Robuuste Waterlopen Westhoek](#) en Leader project Westhoek. De doelstellingen, minder pesticiden en minder sediment naar de waterlopen, werden uitgebreid naar beide beken. Het project wordt getrokken door de gebiedswerking van de provincie West-Vlaanderen, in samenwerking met vele partners zoals Inagro, het Regionaal Landschap Westhoek, de Vlaamse Landmaatschappij, de Vlaamse Milieumaatschappij, De Watergroep, ...

🔗 **Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Ieperlee)**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Waterkwaliteit

Hoever staan we

De **biologische toestand voor de Bollaartbeek is slecht** omdat er geen macrofyten of waterplanten in voorkomen. Ook de macro-invertebraten of kleinere ongewervelden hebben het moeilijk bij een nog te laag zuurstofgehalte en te veel voedingsstoffen (fosfor en stikstof). **De Kleine Kemmelbeek of Dikkebusbeek is één van de weinige beken in het IJzerbekken met een vrij goede biologische beoordeling.**

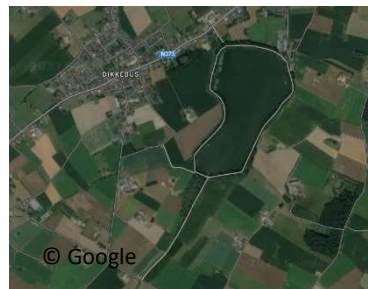

© Zillebekevijver, VMM

Het oppervlaktewater van dit afstroomgebied wordt gebruikt voor **drinkwaterproductie**. Het ruw water wordt gewonnen uit de Dikkebusvijver en de Verdrongen Weiden/Zillebekevijver. Omwille van te hoge **pesticiden** concentraties voor drinkwaterproductie (deze normen zijn voor sommige pesticiden een stuk strenger dan de milieukwaliteitsnormen) kan gedurende

Water+
Land+
Schap

enkele maanden van het jaar geen water ingenomen worden.

Een bijkomende uitdaging vormen **cyanobacteriën (of blauwalgen)** in warme, droge perioden onder invloed van te veel voedingsstoffen (fosfor en stikstof) in het water. Sommige bevatten toxines en bemoeilijken het zuiveringsproces. Bij afsterven kunnen de toxines in oplossing komen in het water. Ze zijn dan schadelijk voor mens en dier, waardoor waterrecreatie in deze periodes wordt verboden.

In 2024 werd fase 4 van het rioleringsproject "Collector overwelfde Ieperlee" in het centrum van Ieper door Aquafin afgewerkt. (project 96546HD)

De hellende percelen in de valleien van deze waterlopen zijn gevoelig voor erosie.

De Kleine Kemmelbeek voert tonnen sediment af richting de **Dikkebusvijver** die steeds frequenter moet gebaggerd worden en dat tegen een hoge kostprijs. Samen met de goede vruchtbare grond komen ook veel nutriënten en pesticiden in de grachten en beken terecht, wat rechtstreeks een invloed heeft op de waterkwaliteit.

Het [Water-Land-Schap 1.0](#) project [Robuuste Waterlopen Westhoek](#) bestond in een eerste fase (2020-2023) uit het testen van verschillende **demomaatregelen** om erosie en puntvervuiling van pesticiden tegen te gaan en zo de waterkwaliteit te verbeteren én een leefbare landbouwbedrijfsvoering en duurzame voedselproductie te blijven garanderen: grasbuffer- of graskruidenstroken, plantaardige dam, inwerken van stro of houtsnippers, inrichten van een overstromingsland. Enkele demomaatregelen zijn verlengd tot eind **2024** en er werd een nieuw voorstel demomaatregelen opgemaakt voor de periode 2025-2027. De landbouwers worden voor deze maatregelen begeleid door een veldwerker in opdracht van de provincie en de Watergroep.

Deze **aansprekpunten op het veld** zijn hoogst noodzakelijk voor het breed ingang vinden van dergelijke maatregelen. En duidt daarbij op het knelpunt van **projectgebonden personeelscapaciteit**, waardoor dergelijke begeleiding niet beken breed kan worden uitgerold. Bij het Departement Landbouw en Visserij wordt niet ingezet op een gebiedsgerichte begeleiding op het terrein van [maatregelen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid \(GLB\)](#), zoals ecoregelingen, milieu-, klimaatgerelateerde en andere beheersverbintenissen en investeringen.

Wat staat er te gebeuren

De overgang naar de tweede fase van het project werd ingezet om van demomaatregelen naar een gebiedsprogramma te kunnen overgaan. In 2023 stelden de partners van het [Water-Land-Schap 1.0](#) **project Robuuste Waterlopen Westhoek** samen met de stakeholders een concreet en breed gedragen **actieplan** op om ook in de komende jaren erosie van bron tot monding aan te pakken.

Het actieplan is opgebouwd rond de krachtlijnen erosiebestrijding, waterkwantiteit, waterkwaliteit, landschapsontwikkeling, communicatie, sensibilisatie, beheer en monitoring.

De gemeenten Heuvelland en Ieper en Aquafin werken verder aan de verdere **uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur**. Zowel de rioleringsgraad (72%) als de zuiveringsgraad (71%) zijn nog relatief laag.. Een belangrijk deel van het huishoudelijk afvalwater (13%) zal in de toekomst via IBA's worden gesaneerd. De gemeenten zijn volop bezig met de aanleg van deze installaties. In het afstroomgebied liggen nog verschillende rioleringsprojecten met hoge GUP prioriteit, zoals rond **Voormezele** en **Zillebeke**. De sanering van het gehucht **Sint-Elooi** is prioritair, maar deze cluster wordt doorsneden door gewestwegen en is daarom afhankelijk van de planning van Agentschap Wegen en Verkeer. De stad Ieper plant via een subsidieproject de aanleg van een decentrale zuivering voor de woningen langs de Komenseweg.

Momenteel worden geen overstorten bemeten. Ook in de toekomst zal dit niet gebeuren door Aquafin.

De RWZI's die lozen in dit waterlichaam (Kemmel en Wijtschate) halen zeer goede zuiveringsresultaten met uitzondering van fosfor. De zuiveringsrendementen voor deze parameter zijn zeer laag omwille van het ontbreken van chemische defosfatatie.

VMM ondersteunt de waterbeheerders provincie en VMM en de drinkwatermaatschappij De Watergroep met **continue monitoring van de waterkwaliteit** van de Bollaartbeek in functie van het waterbeheer rond Ieper (Verdronken Weiden of bypass IJzerwegbeek). Deze continue monitoring laat toe om te anticiperen op piekbelasting door overstortwerking of incidenten.

Er werd een Blue Deal project [Klimaatrobuuste inrichting regio Ieper](#) goedgekeurd om het **overstortwater** van de bovengemeentelijke collector van Aquafin afwaarts de Kalleputstraat in **Voormezele** niet langer rechtstreeks in de Bollaartbeek te lozen, maar eerst door een natuurlijk zuiverend systeem te laten stromen ([8A E 0424](#)). Via dit project wordt piekbelasting door overstortwerking op de Bollaartbeek vermeden. Het bestek voor het voortraject werd in 2023 gegund. In **2024** wordt door de provincie de uitvoering verder voorbereid.

Verder kon de provincie dankzij dit Blue Deal project de **vrije vismigratie** op de Bollaartbeek terug mogelijk maken. Daartoe zijn op een aantal locaties [steenbestortingen](#) uitgevoerd om het natuurlijke verval van de Bollaartbeek te herstellen.

Inagro is erosiecoördinator voor oa de stad Ieper en de gemeente Heuvelland. Er staan nieuwe projecten in kader van het **erosiebesluit** gepland voor de Kerkstraat in Ieper langs de Kasteelbeek (of Dikkebusbeek of Kleine Kemmelbeek) ([8B A 0155](#)) en voor de Wulvestraat in Ieper bij de Zillebeke vijver. Verder worden knelpunten langs het Bijlanderpad bekeken en mogelijke oplossingen voorgesteld.

↻ Waterschaarste

Hoever staan we

De **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten Ieper en Heuvelland geven aan invulling te willen geven aan het zo veel mogelijk ter plaatse houden van hemelwater door bv. grachten terug in open profiel te leggen.

De stad Ieper stuurt aan op het tijdig instellen van een captatieverbod voor de kleine bovenstroomse waterlopen om het grondwater niet uit te putten en ecologische schade te voorkomen.

Wat staat er te gebeuren

Er werd een Blue Deal project [Klimaatrobuuste inrichting regio Ieper](#) goedgekeurd om **water te bergen in het Verwezen Kanaal Ieper-Komen** ([8A E 0424](#)). Het doel van het project is het bergen van water om verdroging van het natuurgebied tegen te gaan. Waar de Bollaertbeek en de Kleine waterloop het Verwezen Kanaal kruisen kan een piekdebiet afgevlakt worden door het water in het kanaal over te pompen en langer vast te houden. Dit kan enkel als de waterkwaliteit en kwantiteit voldoende is. Na onderzoek van de mogelijkheden ter plaatse blijkt er weinig draagkracht te zijn voor deze locatie om water vast te houden. De provincie gaat op zoek naar nieuwe kansrijke locaties in de omgeving.

➡ Wateroverlast

Hoever staan we

Langs de Bollaertbeek biedt een **gecontroleerd overstromingsgebied** van de provincie West-Vlaanderen bescherming voor **Voormezele**. Het piekdebiet van de Bollaertbeek wordt ook afgevlakt door het gecontroleerde overstromingsgebied **Verdronken Weiden**, wat bescherming biedt voor het centrum van Ieper.

Het centrum van Zillebeke en de zone afwaarts de Dikkebusvijver blijven kwetsbaar voor pluviale overstromingen. Het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren blijft belangrijk om wateroverlast te voorkomen.

Wat staat er te gebeuren

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) bereidt in **2024** verschillende projecten verder voor om het waterbeheer rond **Ieper** te optimaliseren. [*Weerbare Westhoek*]

De huidige afwatering rond Ieper kan sterk verbeteren door de **oostelijke stadsgrachten (Kasteelgracht, Wieltjesgracht)** herin te richten ([6 I 0106](#)) en opnieuw volwaardig in te schakelen voor waterafvoer en door het automatiseren van de complexe regeling van de sterk vertakte aanwezige infrastructuur. De afstandsbewaking van de kunstwerken in Ieper wordt vernieuwd zodat volledige sturing maximaal automatisch kan verlopen en van op afstand opgevolgd en indien nodig bijgestuurd kan worden.

Een ruiming van de stadsgrachten laat toe deze ten volle in te schakelen in het waterbeheer in en rond Ieper en zo wateroverlast te voorkomen.

De **ecologische oeverinrichting van de Ieperlee** tussen de Weverijstraat en de Molenweg (afwaarts het ingekokerde traject) in het centrum van **Ieper** ([8A D 0153](#)) zal de buffer- en

afvoermogelijkheden verder optimaliseren en het zelfzuiverend vermogen van de waterloop verhogen.

Een **hermeandering van de Bollaertbeek opwaarts Ieper** (Verdronken Weide) zorgt voor verhoogde retentie en ecologisch herstel en biedt een mogelijkheid tot inschakelen van het gebied als extra buffermogelijkheid.

IJzer

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De bovenstroomse IJzer is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn). De bovenstroomse IJzer maakt deel uit van het onttrekkingsgebied voor het waterproductiecentrum de Blankaart. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid.

De IJzer vanaf de instroom van het kanaal Ieper IJzer is een gebied klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in het gebied.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is laag. In de broeken van de IJzervallei komen winterse fluviale overstromingen voor. Schade door wateroverlast wordt beperkt voor de valleidorpen Roesbrugge, Stavele, Fintele, Elzendamme, ...

watertekort

De IJzer is de levensader van het IJzerbekken. We willen een maximale, continue waterbeschikbaarheid bekomen voor alle sectoren. De IJzer wordt gevoed door zijn zijwaterlopen, waarbij een derde van zijn afstroomgebied in Frankrijk ligt. Om de IJzer in lange droge perioden op peil te houden zijn maatregelen nodig in het ganse IJzerbekken, zowel aan de aanbodzijde, als aan de vraagzijde.

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk. Het jaagpad langs de IJzer vormt hierin een belangrijke schakel. De GR 130 loopt langs de IJzer van bron tot monding. Op de IJzer wordt aan recreatieve scheepvaart en watersport gedaan.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Betreft de IJzer organiseert het bekkensecretariaat thematisch overleg, vooral in kader van **wateroverlast** of **watertekort**. In de eerste plaats zijn het vooral de waterbeheerders die hierbij betrokken zijn. Er wordt telkens terugkoppeling voorzien met het bekkenbestuur.

Tijdens de eerste helft van november 2023 werd de Westhoek geconfronteerd met een uitzonderlijke regenval, net als het toevoergebied in Frankrijk, met omvangrijke overstromingen en wateroverlast tot gevolg. De Vlaamse Regering richtte een **Taskforce Weerbare Westhoek** op met al opdracht om advies uit te brengen om de waterveiligheid van de Westhoek te verbeteren. [Link naar het advies Weerbare Westhoek](#)

In 2021 werd het **strategisch project "IJzer- en Handzamevallei, klimaatbuffer in de Westhoek"** opgemaakt, met de Bovenloop IJzer als deelgebied. Eind maart 2024 heeft de gebiedscoalitie een nieuwe aanvraag ingediend voor een vervolgtraject op het eerste strategisch project. Het gebiedsgericht overleg water wordt gevormd door de beleidsgroepen en projectgroepen van het deelgebied IJzer- en Handzamevallei. (zie beschrijving onder Blankaart)

Voor de (16) acties in het deelgebied Bovenloop wordt projectsubsidie gezocht via Interreg of Blue deal of andere oproepen.

In de zomer van 2023 werd het projectgebied Bovenloop IJzer weerhouden voor het traject "[Weerbaar Water-Land-Schap](#)" (als onderdeel van Interreg project [NBS4Local](#)). In dat traject zal het advies "Weerbaar Waterland" van het experten panel hoogwaterbeveiliging naar de praktijk worden omgezet en beschikt hiermee over middelen uit het Vlaams klimaatadaptatieplan om concrete acties op het terrein te realiseren. Zo werkt Vlaanderen aan de transitie naar een landschapssysteem dat water eerst maximaal vasthoudt voor infiltratie, om pas daarna het resterende water te hergebruiken of af te voeren als dat nodig blijkt. Er wordt in **2024** eerst een ambitie- en actieplan uitgeschreven, op basis van onderzoek en overleg. In een tweede fase, vanaf 2025, worden die plannen uitgevoerd. [*Weerbare Westhoek*]

Vanuit VLM werd in de zomer van 2023 het traject "**Sponslandschap Valleiflanken IJzer**" opgestart als alternatief voor de ruilverkaveling Izenberge fase 1. In nauw overleg met de gebiedscoalitie van de IJzer- en Handzamevallei en de lokale besturen wordt een actieplan met watermaatregelen opgemaakt. Er worden middelen vanuit het ruilverkavelingsbudget opgevraagd om een reeks maatregelen in 2024-2025 vast te leggen. Met o.a. bovenstroomse koppelkansen voor de N8 in uitvoering brengen, bescherming van de dorpen Leisele en Hoogstade. [*Weerbare Westhoek*]

Het Interreg project [NBRACER](#) zal mogelijkheden in het projectgebied "Valleiflanken IJzer" onderzoeken om Nature Based Solutions succesvol toe te passen en op basis van deze ervaringen verder te zetten in de Water-Land-Schap projecten in het IJzerbekken.

Gezien het **grensoverschrijdende** karakter van de IJzer wordt ook thematisch overleg georganiseerd met de Franse partners, bv. in kader van waterkwaliteit in functie van drinkwaterproductie of voorkomen van wateroverlast en waterschaarste.

In 2023 werden belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van een grensoverschrijdend project Provaly voor de IJzervallei dat wil inzetten op de uitbreiding van voorspellings- en waarschuwingssystemen, bescherming van de valleidorpen, een grotere waterbergingscapaciteit en betere kennis van het grensoverschrijdende watersysteem. Het projectvoorstel zal in het najaar van 2024 ingediend worden voor Interreg subsidie aanvraag. Het project zal deel uitmaken van de projectenportefeuille EUTOPIA. (oa ook Clim@YserAa en Clim@monts...)

Naar aanleiding van de wateroverlast november 2023, ook in de Franse kuststreek, krijgt de **grensoverschrijdende werkgroep water** een doorstart. Naast werkafspraken over de afwatering de Moeren zal ook de afwatering van de IJzer aan bod komen. [*Weerbare Westhoek*]

Begin 2024 is de studie "**Bepalen van doelstellingen voor waterzekerheid in Vlaanderen**" van start gegaan. Doelstelling is om strategische doelstellingen omtrent waterveiligheid en waterbeschikbaarheid op te maken en deze vervolgens door te vertalen naar gebiedsspecifieke operationele doelstellingen op deelbekkenniveau. De doorvertaling naar operationele doelstellingen gebeurt eerst in 5 pilootgebieden, waaronder de IJzer. [*Weerbare Westhoek*]

➡ **Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Waterkwaliteit

Hoever staan we

Aan de grens met Frankrijk heeft de IJzer een **relatief goede biologische toestand**. Verder stroomafwaarts **ter hoogte van de Blankaart neemt de biologische kwaliteit af**. De concentraties aan zowel fosfor als stikstof nemen toe en de geleidbaarheid is vaak te hoog. Dit zorgt er samen met een te hoog pesticiden gehalte in het water voor dat **inname naar het spaarbekken** van het **drinkwaterproductiecentrum** de Blankaart voor lange perioden moet worden **stopgezet**.

De Watergroep deed daarom verschillende inspanningen om met de beperkte waterbeschikbaarheid in het IJzerbekken om te gaan.

Zo werd de voorbije jaren door de Vlaamse Milieumaatschappij, De Watergroep en VITO een uitgebreid **meetnet** voor de monitoring van geleidbaarheid, als maat voor zoutgehalte, uitgerold ([Internet of Water Flanders project](#)) en brengt **verzilting** in de IJzer en het poldergebied in kaart. De Watergroep kan met deze gegevens op een meer flexibele manier beslissen over de inname van ruw water naar het spaarbekken. Er werd op basis van de meetresultaten een **verziltingsindicator** ontwikkeld door VMM en VITO, die ook de waterbeheerders ondersteunt in hun dagelijks beheer van de waterlopen. De gegevens werden ook gebruikt in de studie "[Numerieke modellering waterbeheer: deelopdracht 5: verzilting IJzer](#)" (of zout intrusie model) in opdracht van het Waterbouwkundig Laboratorium.

Verder investeert De Watergroep in een goed **bronbeschermingsbeleid** en kocht in 2021 de **put van Nieuwkapelle** aan. Deze oude zandwinningsput kan in de toekomst ingezet worden om de beschikbaarheid van ruw water voor het waterproductiecentrum de Blankaart te verhogen. In het Europees H2020 onderzoeksproject **Callisto** volgt De Watergroep algenbloei op en in het project **B-Watersmart** ontwerpt de Watergroep samen met Aquafin een UF/RO installatie.

Wat staat er te gebeuren

De monitoring en analyse van **verzilting** worden verder gezet en de verziltingsindicator wordt steeds verder geoptimaliseerd. Het "zout intrusie model" wordt verder verfijnd en aangevuld met nieuwe meetresultaten, zoals uit de meetvaarten op de IJzer door VMM.

Na de vernieuwing van de sluisdeuren worden ook de **schuiven van de lepersluis** op de IJzer door de Vlaamse Waterweg **vernieuwd** in de periode 2023-2024 zodat ook dit potentiële lekverlies weggewerkt wordt.

De door INBO en de Vlaamse Waterweg geoptimaliseerde afspraken over het **omgekeerd spui-beheer in functie van glasaalmigratie** worden toegepast om binnendringen van zout water maximaal te voorkomen ([8A E 0419](#)).

De Watergroep werkt verder aan het [Masterplan De Blankaart](#) om drinkwaterproductie ook in de toekomst te verzekeren. Na de eerste fase met een **nieuwe nabehandeling** van het water, de bouw van twee **nieuwe drinkwaterreservoirs** en de bouw van een **nieuw hoogdrukpompstation** is de tweede fase ingezet naar een **nieuwe hoofdbehandeling**. De timing van 2026 wordt vooropgesteld om deze nieuwe installatie in gebruik te nemen. Ook de derde fase wordt voorbereid, namelijk een nieuwe voorbehandeling.

Inagro is erosiecoördinator van oa de stad Poperinge. Er wordt een nieuw project in kader van het **erosiebesluit** voorbereid voor de Oude-Provenstraat langs de Monnaartbeek, een zijloop van de Heiebeek, in Poperinge.

➡ Waterschaarste

Hoever staan we

Tijdens lange droge zomers **zakken waterpeil en debiet van de IJzer snel weg**. De IJzer is dan ook afhankelijk van de sterk neerslag gebonden toevoer vanuit de zijwaterlopen (aanbodzijde) en het gebruik van het oppervlaktewater voor irrigatie, drinkwaterproductie en bevoeiing van de polders (vraagzijde). De waterbeheerders beslissen onderling gepaste **(crisis)beheermaatregelen**. Afstemming met de andere partners van het integraal waterbeleid gebeurt in lange droge perioden in het **provinciaal droogteoverleg**, waar bv. besloten wordt tot captatieverboden.

Het [water uit bevaarbare waterlopen](#) mag gebruikt worden mits een melding of vergunning en gebeurt sinds 2019 op vaste [watercaptatielocaties](#). Om water te onttrekken uit onbevaarbare waterlopen en publieke grachten moet een onttrekkingsticket aangevraagd worden op het [e-loket wateronttrekking](#).

Sinds de erg droge zomer van 2020 ontstond een nieuwe dynamiek in het bekken, die op zoek ging naar **structurele maatregelen** om waterschaarste te voorkomen.

Op 30 september 2022 keurden de partners het **gebiedsprogramma** IJzer- en Handzamevallei goed. Vertrekkend vanuit de 6 ambities werden een 60-tal acties geformuleerd voor de deelgebieden Blankaartbekken, Handzamevallei en bovenloop van de IJzer.

Wat staat er te gebeuren

Om de IJzer in lange droge perioden op peil te houden zijn maatregelen nodig in het ganse IJzerbekken. Zowel aan de **aanbodzijde** door hemelwater zo veel mogelijk ter plaatse houden en te infiltreren om het grondwater aan te vullen, kleinschalige en grootschalige spaarbekkens voor irrigatie aan te leggen, optimalisatie van de waterpeilen als aan de **vraagzijde** door het verhogen van het circulair watergebruik, een zuiniger watergebruik,...

Een (grensoverschrijdende) waterbalans voor het afstroomgebied van de IJzer werd nog niet begroot. De totale nodige bijkomende ruimte voor wateropslag is nog onduidelijk. Net als de ruimtelijke impact van een gewijzigd waterbeheer zoals aangepaste waterpeilen. Daarom blijft het moeilijk om draagvlak te creëren voor bekkenbrede **grootschalige maatregelen** die een wezenlijk verschil kunnen maken om waterschaarste te voorkomen.

Een belangrijke overkoepelende actie uit het gebiedsprogramma IJzer- en Handzamevallei is het uitschrijven van een **integrale waterstrategie**. De studie opdracht integrale waterstrategie heeft tot doel een inzicht te bieden in het lokale watersysteem en per watersegment een set aan maatregelen te bepalen om water vast te houden en te bergen, bescherming te bieden tegen waterschaarste en wateroverlast en bij te dragen aan voldoende en kwalitatief drinkwater. Het project bestaat uit 3 fasen, waarvan de analyse fase gestart is in 2023. In 2024 volgt een reality check met de stakeholders onder de vorm van workshops en ontwerp ateliers en maakt het studie bureau een operationeel lange termijn plan op, inclusief 5 hefboomprojecten. In het analysedeel wordt er onder meer een waterbalans opgemaakt voor het projectgebied en worden ook mogelijke oplossingen naar voor geschoven om het watertekort op te vangen.

De haalbaarheidsstudie voor geïntegreerde **bufferbekkens** met koppelkansen voor industrie, landbouw, natuur en recreatie (waaronder een locatie in Diksmuide). wordt in **2024** gegund en uitgevoerd. De gunning liep vertraging op door een noodzakelijke opsplitsing van het oorspronkelijke bestek in drie delen (één per gemeente). [*Weerbare Westhoek*]

Wateroverlast

Hoever staan we

De wateroverlast van november 2023 toont opnieuw de **kwetsbaarheid** van de IJzervallei, zeker bij een toenemende klimaatverandering. Het strategisch project IJzer- en Handzamevallei geeft de richting aan om de valleien **robuuster** te maken, zowel om het hoofd te bieden aan waterschaarste als aan wateroverlast.

Wat staat er te gebeuren

Het **advies van de Taskforce Weerbare Westhoek** voorziet in een 70-tal maatregelen op korte termijn in het hele IJzerbekken. Het zijn zogenaamde no-regret maatregelen, die m.a.w. effectief en efficiënt zijn onder elk van de klimaatscenario's en niet ten nadele van andere cruciale problematieken in de regio. Deze maatregelen kaderen bovendien binnen het principe van meerlaagse waterveiligheid. Ze zetten in op preventie, protectie en paraatheid. Het betreft terreinmaatregelen, maatregelen op vlak van beleid en regelgeving, onderzoek en monitoring en communicatie en sensibilisering.

Verschillende maatregelen hebben betrekking op de IJzervallei.

De Vlaamse Waterweg herstelt in **2024-2025** de schade aan oevers, dijken, kunstwerken van de bevaarbare waterlopen (oa IJzer), voert onderhoud uit (oa slibuimingen) en voorziet in de renovatie en automatisering van kunstwerken in het poldergebied. [*Weerbare Westhoek*]

Langs de bovenloop van de IJzer wordt de **waterveiligheid van de valleidorpen** versterkt. De gemeente Alveringem en de Zuidijzerpolder voorzien een dijkverhoging ter bescherming van de dorpskern van **Stavele**, volgend op de recente wateroverlast in 2021 en 2023. In **2024** worden de nodige vergunningen aangevraagd. Langs de Bergenstraat in **Roesbrugge** langs de IJzer wordt in 2024 de bestaande waterkering door de Zuidijzerpolder verstevigd na de recente wateroverlast van 2021 en 2023. [*Weerbare Westhoek*]

In kader van het RUP Roesbrugge bekijkt de stad Poperinge welke bouwvoorschriften moeten opgelegd worden. In dit RUP wordt een nieuwe bestemming gegeven aan het [signaalgebied woonuitbreidingsgebied Roesbrugge](#).

Van 5 december 2023 t.e.m. 2 februari 2024 vond een [openbaar onderzoek](#) plaats over de voorlopige aanduiding van **watergevoelige openruimtegebieden**, waaronder het **signaalgebied langs de IJzer in Roesbrugge**. Zowel voor Stavele als Roesbrugge wordt rekening gehouden met de hoogste waterstanden, inclusief klimaatvoorspellingen, berekend door het Waterbouwkundig Laboratorium, in opdracht van de Vlaamse Waterweg.

In **Diksmuide** zullen provincie en polders voorzien in een betere bescherming tegen wateroverlast van de lager gelegen infrastructuur, met name het industriepark van Heernisse en de Bloemmolens, de Sint-Sebastiaanswijk en de Kasteelstraat. [*Weerbare Westhoek*]

De provincie West-Vlaanderen ging in 2023 van start met de voorbereidingen voor een **gecontroleerd overstromingsgebied met spaarfunctie** in **Proven** ter hoogte van de ambachtelijke zone (onderdeel van project Provaly).

Kanaal Ieper-IJzer en Martjevaart

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

Het Kanaal Ieper-IJzer en de Martjevaart zijn een gebied klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in het gebied. Voor het Kanaal Ieper-IJzer willen we de waterkwaliteit zodoende verbeteren dat sterke (blauw)algenbloei, eendenkroos bloei en vissterfte voorkomen worden. Het Kanaal Ieper-IJzer en de Martjevaart maken deel uit van het onttrekkingsgebied voor het waterproductiecentrum de Blankaart. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is hoog voor het kanaal Ieper-IJzer en laag voor de Martjevaart.

Er is in het verleden al heel wat geïnvesteerd in de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden stroomopwaarts van de dorpskern van Ieper (de Verdronken Weide) die bescherming bieden tegen pluviale overstromingen.

De bebouwing wordt beschermd tegen wateroverlast, vooral door pluviale overstromingen. De meest kwetsbare zones liggen langs de Bellewaardebeek in Ieper, en langs de Hanebeek/Zonnebeek in Zonnebeke en Sint-Juliaan.

Het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren blijven belangrijk in relatie met voorkomen van waterschaarste.

watertekort

Voor het kanaal Ieper-IJzer en de Martjevaart willen we een maximale, continue waterbeschikbaarheid bekomen voor alle sectoren. Water wordt duurzaam en zoveel mogelijk circulair gebruikt en gespaard uit natte perioden om in droge perioden te

gebruiken. Hemelwater wordt zo veel mogelijk ter plaatse gehouden door te infiltreren en te bufferen.

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk, waaronder langs het kanaal Ieper-IJzer. Bij de inrichting van het parkgebied Jan Yperman nieuwe site ziekenhuis wordt de landschappelijke invulling van de Bellewaardebeek opgewaardeerd.

Meer info: bekenspecifiek deel IJzerbekken (kanaal Ieper-IJzer en Martjevaart)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

© kanaal Ieper-IJzer, DVW

Sinds 2015 organiseert het bekkensecretariaat overleg tussen de stad Ieper, de afdeling Handhaving, de Vlaamse Milieumaatschappij, de provincie West-Vlaanderen, Aquafin, het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vlaamse Waterweg om de waterkwaliteit van het kanaal Ieper-IJzer, Zwaanhofbeek en Bellewaardebeek te verbeteren en zo vissterfte, (blauw)algenbloei en bloei van eendenkroos te voorkomen.

In het gebiedsgericht en thematisch overleg (GTO) over de waterkwaliteit van het Kanaal Ieper-IJzer in 2023 werden verdere afspraken gemaakt over continue waterkwaliteitsmetingen en mogelijke maatregelen bij calamiteiten zoals dreigende vissterfte of niet-vergunde lozingen van bedrijfsafvalwater, over sanering van waterbodems, over aanpak van eendenkroosbloei, over rioleringen en overstorten,... en dit vanuit de gezamenlijke doelstelling, namelijk de waterkwaliteit te verbeteren en vissterfte te voorkomen.

Voor de Martjevaart, klasse 6 gebied, gaat geen structureel overleg water door.

🔗 **Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (kanaal Ieper-IJzer en Martjevaart)**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

🔄 Waterkwaliteit

Hoever staan we

Het kanaal Ieper-IJzer is **kwetsbaar voor een sterke bloei van (blauw)algen en eendenkroos en voor vissterfte**. Dit stilstaande systeem kent in droge perioden vaak een laag zuurstofgehalte door de nog hoge organische belasting. Onder invloed van overstortwerking of illegale bedrijfslozingen daalt deze soms onder het kritieke niveau voor het biologisch leven, met vissterfte tot gevolg.

De hoge fosfor- en stikstofvracht zijn een oorzaak voor de algen- en eendenkroosbloei. Ook de dikke, verontreinigde, sliblaag in het kanaal heeft een negatieve impact op de biota.

De Vlaamse Waterweg voert een **gefaseerde slibuiming uit van het kanaal Ieper-IJzer**. De [werken](#) zijn eind 2023 van start gegaan aan de kop van het kanaal in Ieper. Het baggeren gebeurt in functie van de scheepvaart en de waterafvoer. Door opgehoopt slib vermindert de diepte van het kanaal en is mee de oorzaak van eendenkroos en blauwalgen in het water.

©DVW

Die leiden in de zomer tot vissterfte en problemen voor de scheepvaart. Uit voorafgaand milieuhygiënisch onderzoek blijkt dat de bodem van het kanaal ook stoffen bevat die het aquatechnisch ecosysteem verstoren. Het vervuilde slib wordt daarom naar een officieel erkende stortplaats afgevoerd. In het slib zijn onder meer zware metalen, PAK's, pesticiden, minerale oliën en PCB's aangetroffen.

De **VMM meet sinds 2021 continu de waterkwaliteit** op het kanaal Ieper-IJzer en de Zwaanhofbeek. Dit zorgt ervoor dat dankzij een nauwe samenwerking tussen VMM, stad Ieper, milieupolitie, afdeling handhaving, de Vlaamse Waterweg en de provincie **calamiteiten sneller opgespoord worden** en dat **maatregelen** kunnen genomen worden om vissterfte te voorkomen, zoals het inzetten van beluchters om het zuurstofgehalte te verhogen of tijdig eendenkroos te verwijderen.

In het **centrum van Ieper** werden in 2023 werken uitgevoerd door Aquafin i.s.m. de stad Ieper die als doel hebben het afvalwater niet langer meer in de **Ieperleekoker** te lozen (project 93546HB en 93546HC). Verder zijn in 2022 ook de aanpassings- en vernieuwingswerken gestart aan de RWZI Ieper. De huidige installatie werd gebouwd in 1987 en uitgebreid in 2000. Naast de renovatiewerken wordt ook de bouw voorzien van een nieuw pompstation met persleiding onder het kanaal. Het einde van de werken is voorzien voor april 2025.

In de gemeente **Zonnebeke** werden in 2023 de collectorwerken van Aquafin in de **Frezenbergstraat** (project 22928 Frezenberg-Noord) uitgevoerd. Via een subsidieproject (W218022) zal ook de gemeente Zonnebeke vanaf 2024 extra vuilvracht aansluiten. In totaal wordt het afvalwater van meer dan 200 inwoners aangesloten op de RWZI Zonnebeke.

Tot slot zijn in februari 2022 de Aquafinwerken (project 22331) gestart in de **Gistelhof- en Galgestraat in de wijk Madonna (Langemark-Poelkapelle)**. Via een subsidieproject (W215144) wordt ook nog extra vuilvracht van zijstraten aangesloten op dit project. In totaal wordt het afvalwater van ongeveer 370 inwoners aangesloten op de RWZI Langemark. Het einde van alle werken is voorzien tegen juni 2025.

Wat staat er te gebeuren

WVI zal instaan voor **slibruiming van het noordelijke buffer- of calamiteitenbekken langs de Oostkaai**. Het slib is, net als het slib van het kanaal, sterk vervuild. Dit betekent dat het slib zal moeten afgevoerd worden met ook een aanzienlijke kost voor verwerking. WVI probeert een deel van de kosten te verhalen op een bedrijf dat illegaal loosde in de waterloop. WVI wacht de resultaten af van de rechtszaak.

Op basis van deze incidenten in het noordelijk deel van het bedrijventerrein leperleekanaal werd advies gegeven over het rioleringsproject "reconversie bedrijventerrein leperleekanaal", waarbij in het zuidelijk deel van het bedrijventerrein een **gescheiden stelsel met infiltratieleiding** wordt aangelegd. Vooral een duidelijk draaiboek bij incidenten kan verontreiniging van grondwater en oppervlaktewater voorkomen. In het gebiedsgericht overleg water in juni 2023 werden afspraken gemaakt over het opstellen van dergelijk draaiboek.

Wat de instroom van nutriënten betreft, vormen de verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur en het generieke landbouwbeleid een belangrijke basis.

Inagro is erosiecoördinator voor o.a. de stad Ieper. Er staan nieuwe projecten in kader van het **erosiebesluit** gepland voor de Briekestraat langs de Zwaanhofbeek en de Weduwestraat langs de Bellewaerdebeek. De erosiecoördinator zal knelpunten in de Bellewaardestraat bekijken en een mogelijke oplossing voorstellen. Ook voor Zonnebeke is Inagro erosiecoördinator. Een project in de Berten Pilstraat in Zonnebeke langs de bovenlopen van de Martjevaart en een project in de de Wolvestraat in Zonnebeke langs de Zonnebeek (Martjevaart) zijn gepland in kader van het **erosiebesluit**.

Waterschaarste

Hoever staan we

In de regio Zonnebeke, Staden, Langemark-Poelkapelle bestaat een groot aandeel van het landgebruik uit groenten- en serreteelt. Dit betekent een grote vraag naar water, die deels wordt ingevuld door private bekkens en een waterspaarbekken van de provincie West-Vlaanderen met captatiepunt op de Martjevaart in Langemark.

Wat staat er te gebeuren

De verouderde **deuren van de sluis Boezinge-Dorp op het kanaal Ieper-IJzer** veroorzaken lekverliezen. Daarom zal de Vlaamse Waterweg deze vervangen. Hiermee verhoogt ze de robuustheid van het waterwegennet waardoor het minder kwetsbaar is in droge perioden. Dit onderhoudsproject wordt uitgevoerd met [Blue Deal](#) middelen tegen 2024.

Initiatieven zoals de [WaterRadar](#) brengen vraag en aanbod samen, waaruit nieuwe samenwerkingskansen ontstaan. In deze regio zijn in kader van de Blue Deal verschillende proefprojecten opgestart.

Het project "[EURILa](#)" in Ieper is een samenwerking tussen een landbouwbedrijf en twee nabijgelegen bedrijven. Het regenwateroverschot van de twee industriële bedrijven wordt doorgestuurd naar bufferbekkens op een nabijgelegen landbouwbedrijf. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep Proeftuinen droogte.

Het project "[mest voor irrigatiewater](#)" in Langemark-Poelkapelle brengt via een flexibel irrigatienetwerk gezuiverd effluent van mestverwerking naar landbouwbedrijven. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep Proeftuinen droogte.

Het project "[Milceaubellissimo](#)" in Langemark-Poelkapelle zuivert effluent van de RWZI in Langemark tot proceswater voor een zuivel verwerkend bedrijf. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep hergebruik effluent.

Het project "[Circeaulair, het water voor morgen](#)" in Ieper zal gezuiverd afvalwater (effluent) van de RWZI in Ieper omzetten naar proceswater voor de industrie. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep hergebruik effluent.

Naast deze projecten die het water zoveel mogelijk circulair gebruiken, geven de **hemelwater- en droogteplannen** van de stad Ieper (in opmaak) en de gemeenten Zonnebeke (in opmaak), Langemark-Poelkapelle en Staden aan zo veel mogelijk hemelwater ter plaatse te willen houden door bv. grachten terug in open profiel te leggen, ontharding in de centra,...

Wateroverlast

Wat staat er te gebeuren

Het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan ([RUP](#)) "[Jan Yperman en omgeving](#)" van 2021 geeft een nieuwe ruimtelijke invulling als park aan de omgeving van het Jan Yperman ziekenhuis ([ecologisch landschapspark Sint-Jan](#)). De Bellewaerdebeek en Schaartjesbeek lopen doorheen het projectgebied en kregen extra bufferruimte om wateroverlast voor bebouwing stroomafwaarts te voorkomen.

De **hemelwater- en droogteplannen** van de stad Ieper (in opmaak) en de gemeenten Zonnebeke (in opmaak), Langemark-Poelkapelle en Staden geven aan verder invulling te willen geven aan het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren.

Handzamevaart en Zarrenbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De Handzamevaart en Zarrenbeek zijn een gebied klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in het gebied. De nieuwe dynamiek en partnerschap van het strategisch project IJzer- en Handzamevallei kan het proces weliswaar versnellen.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is hoog voor de Handzamevaart en laag voor de Zarrenbeek.

In de Handzamevallei komen winterse fluviale overstromingen voor, vooral op weilanden, en zijn nodig voor de beoogde vogelsoorten in het vogelrichtlijngebied.

Er is in het verleden al heel wat geïnvesteerd in de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden in Torhout, Lichtervelde en Kortemark. Deze bieden bescherming tegen wateroverlast, vooral door pluviale overstromingen. Het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren blijft belangrijk in relatie met voorkomen van waterschaarste.

watertekort

Voor de Handzamevaart en Zarrenbeek willen we een maximale, continue waterbeschikbaarheid bekomen voor alle sectoren. Water wordt duurzaam en zoveel mogelijk circulair gebruikt en gespaard uit natte perioden om in droge perioden te gebruiken. Hemelwater wordt zo veel mogelijk ter plaatse gehouden door te infiltreren en te bufferen.

waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk. De Handzamevaart (of ook Spanjaarbeek of Krekebeek) vormt een groenblauw recreatief lint doorheen de dorpskern van Kortemark.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Handzamevaart en Zarrenbeek)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

In 2021 werd het **strategisch project "IJzer- en Handzamevallei, klimaatbuffer in de Westhoek"** opgemaakt, met de Handzamevallei (incl. Zarrenbeek) als deelgebied. Het gebiedsgericht overleg water wordt gevormd door de beleidsgroepen en projectgroepen van het deelgebied IJzer- en Handzamevallei. (zie beschrijving onder Blankaart) 40 acties in de deelgebieden Blankaart en Handzamevallei worden gerealiseerd met [Blue Deal](#) middelen onder het project [Water-land-schap 2.0](#).

Eind maart 2024 heeft de gebiedscoalitie een nieuwe aanvraag ingediend voor een vervolgtraject op het eerste strategisch project.

 Meer info: bekken specifiek deel IJzerbekken (Handzamevaart en Zarrenbeek)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

Waterkwaliteit

Hoever staan we

De **Handzamevaart** heeft een **matige biologische kwaliteit**. De waterkwaliteit wordt als slecht beoordeeld omwille van de nog hoge fosfor waarden. De geleidbaarheid is ook te hoog. De beoordeling voor zuurstof en stikstof zijn matig. Er worden ook overschrijdingen van de normen voor pesticiden vastgesteld.

De **Zarrenbeek** is een van de waterlopen met de **slechtste kwaliteit in het IJzerbekken**. De slechte biologische toestand is te wijten aan de slechte waterkwaliteit. De zuurstofwaarden zijn nog zeer laag. Een verbetering hiervan is een minimum om biologisch leven mogelijk te maken. Ook fosfor, stikstof, geleidbaarheid en pesticiden komen in te hoge mate voor.

Wat de instroom van nutriënten betreft, vormen de verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur en het generieke landbouwbeleid een belangrijke basis.

In 2022 werd door VMM een **uitgebreide monitoring** uitgevoerd in het afstroomgebied van de Zarrenbeek om de waterkwaliteit in beeld te brengen. In 2023 volgde een **analyse** om de oorzaken voor de slechte kwaliteit in beeld te brengen.

Samengevat blijkt dat er nog heel wat werk aan de winkel is voor de drie klassieke doelgroepen. De **MAP-meetpunten** vertonen hoge nitraatwaarden vooral op de bovenloop van de Zarrenbeek te Staden.

De **lozing van een deel van Hooglede op de Spanjaardbeek** vormt nog een zeer belangrijk lozingspunt van ongeveer 500 inwoners. Op het laatste subsidieprogramma voor gemeentelijke rioleringen (april 2024) is een belangrijk rioleringsproject in Hooglede opgenomen dat samen met een bovengemeentelijk project van Aquafin een oplossing zal vormen voor dit lozingspunt.

De **N36** vormt een cruciale ader voor de aansluiting van bijkomend huishoudelijk afvalwater van woningen langs de gewestweg zelf maar ook van de vele zijstraten op de centrale waterzuivering. De bedrijven Lavameat en vooral Westfro bepalen voor een belangrijk gedeelte de waterkwaliteit op de Zarrenbeek zeker op het vlak van fosfor en chloriden. De renovatie van de RWZI Staden in 2022 heeft een positief effect gehad op de overstortwerking en de zuiveringsrendementen voornamelijk voor de parameter stikstof.

In het gebied van de Handzamevaart-Zarrenbeek lozen twee **RWZI's** nl. Kortemark, Staden en de RWZI Hooglede-Hazelstraat. In de toekomst is nog de bouw van de RWZI Bovekerke voorzien. De RWZI's halen goede zuiveringsresultaten. De uitbreiding en renovatie van de RWZI Staden in 2022 heeft een zeer positief effect op de zuiveringsresultaten vooral voor de parameter stikstof. De zuiveringsresultaten van de RWZI Hooglede-Hazelstraat voor fosfor en stikstof zijn ondermaats. In 2023 rondde Aquafin de aansluiting van huishoudelijk afvalwater van de Kodaertstraat/Bollestraat in Torhout (project 22593) af.

Wat staat er te gebeuren

De gemeenten en Aquafin werken verder aan de verdere **uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur**. Dit is nodig want zowel de riolerings- als zuiveringsgraad liggen met resp. 72% en 68% ver onder het Vlaamse gemiddelde (88% en 86%). Ook de uitvoeringsgraad van de riolering ligt met 76% ver onder het Vlaamse gemiddelde van 90%. Er is zeker op het vlak van geplande rioleringsprojecten een grote dynamiek aanwezig in dit gebied maar deze inspanningen moeten verder gezet worden want de uitdaging is gigantisch. Het afvalwater van zowat 5% van de inwoners zal in de toekomst gezuiverd worden door middel van IBA's. Sinds 2022 heeft Aquafin het overstortmeetnet van VMM overgenomen. In de nabije toekomst staat de uitbouw van metingen op liefst 22 overstorten op het programma.

VMM voerde een **uitgebreide monitoring** uit in het afstroomgebied van de **Handzamevaart** in 2023. De **analyse** wordt uitgevoerd in 2024.

In 2023 ging in kader van het strategisch project IJzer- en Handzamevallei de samenwerking van start tussen Regionaal Landschap, Inagro, Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap voor Landbouw en Zeevisserij en de provincie West-Vlaanderen voor **advies en begeleiding van landbouwers in functie van klimaatrobuuste maatregelen** onder de vorm van een gecoördineerde uitrol van steun uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (ecoregelingen, beheerovereenkomsten, niet-productieve investeringen,...).

Er zal in die context ook geëxperimenteerd worden met de effecten van waterplanten om nitraatrijk water te zuiveren, onder andere via de aanleg van een constructed wetland - een kunstmatig rietveld - in Staden. De Ugent zal deze acties mee in goede banen leiden en monitoren.

Inagro is erosiecoördinator voor o.a. de gemeenten Hooglede, Houthulst en Lichtervelde. Er worden nieuwe projecten in kader van het **erosiebesluit** voorbereid voor de Ommegangstraat en de Kerkstraat langs de Grijspeerdbeek in Hooglede, voor de Holleweg-Smissestraat langs de Zarrenbeek in Houthulst en voor de Koolskampstraat langs een bovenloop van de Handzamevaart in Lichtervelde.

➡ Hydromorfologie of structuurkwaliteit en vismigratie

Hoever staan we

De Handzamevaart (of Spanjaardbeek, Krekebeek) werd in het centrum van Kortemark bijna volledig terug in open bedding gebracht. (zie onderdeel waterbeleving)

Wat staat er te gebeuren

De provincie West-Vlaanderen onderzoekt de mogelijkheid om een vismigratie mogelijk te maken tussen de Handzamevaart en de Bethoostersche Broeken. Met dit doel werden alvast twee palinggoten geïnstalleerd aan de pompgemalen van Esen en Werken. INBO verzorgt tussen het voorjaar en de zomer van 2024 wekelijks de monitoring en zet de jonge palingen in het poldergebied uit.

➡ Waterschaarste

Hoever staan we

Bij de gecontroleerde overstromingsgebieden op de Spanjaardbeek in Kortemark en de Koebeek in Torhout werden **spaarbekkens** aangelegd als watervoorziening voor de landbouw in droge perioden. Ook op de grens Lichtervelde/Torhout ligt een spaarbekken met captatiepunt van de provincie West-Vlaanderen. Ook landbouwers en bedrijven investeerden al heel wat in **private waterbuffers**.

Op 30 september 2022 keurden de partners het **gebiedsprogramma** IJzer- en Handzamevallei goed. Vertrekkend vanuit de 6 ambities werden een 60-tal acties geformuleerd voor de deelgebieden Blankaartbekken, Handzamevallei en bovenloop van de IJzer.

Voor heel wat acties werden de eerste stappen gezet.

Een belangrijke overkoepelende actie is het uitschrijven van een **integrale waterstrategie**. De studie opdracht integrale waterstrategie heeft tot doel een inzicht te bieden in het lokale watersysteem en per watersegment een set aan maatregelen te bepalen om water vast te houden en te bergen, bescherming te bieden tegen waterschaarste en wateroverlast en bij te dragen aan voldoende en kwalitatief drinkwater. Het project bestaat uit 3 fasen, waarvan de analyse fase gestart is in 2023. In **2024** volgt een reality check met de stakeholders onder de vorm van workshops en ontwerpstudio's en maakt het studiebureau een operationeel lange termijn plan op, inclusief 5 hefboomprojecten. In het analysedeel wordt er onder meer een waterbalans opgemaakt voor het projectgebied en worden ook mogelijke oplossingen naar voor geschoven om het watertekort op te vangen.

Wat staat er te gebeuren

Het project [Groevewater voor landbouw en industrie in Kortemark](#) zal het overtollige opgepompte water van een kleigroeve opvangen in een bufferbekken en verdelen naar een groenteverwerkend bedrijf en zal gebruikt worden door landbouwers in de buurt als irrigatiewater. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep Proeftuinen droogte.

Het project [BETONwater voor irrigatie in Torhout](#) focust op het opvangen van hemelwater op industrieterreinen in West-Vlaanderen om dit vervolgens te verdelen onder landbouwers in de omgeving. In eerste instantie gebeurt dit via een aangelegde wateropslag op Bedrijventerrein Torhout Noord. In tweede instantie kan ook afstromend water van andere verharde oppervlaktes in de regio opgespaard worden in natte periode om in droge ter beschikking te stellen.

Aanvullend wordt naar afstemming gezocht met andere waterbehoefte bedrijven en interactie met het aanwezige waterlopenstelsel. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep Hergebruik restwater.

Langs de **Luikbeek in Staden** legt de provincie West-Vlaanderen langs de Sint-Jansstraat een landschappelijk ingericht **gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) met waterspaarfunctie en captatiepunt** aan. In **2024** worden de nodige vergunningen aangevraagd om in 2025 tot uitvoering te kunnen overgaan. De omgeving wordt natuurlijk en landschappelijk versterkt en de gemeente Staden voorziet in een trage verbinding tussen het centrum van Staden en Westrozebeke. Verder zal een stuw geplaatst worden ter hoogte van de Grote Veldstraat zodat een aanliggend perceel terug als meers kan hersteld worden en al constructed wetland kan ingericht worden. De aankoop van de nodige percelen vond plaats rond begin 2024.

Dankzij de inzet van de innovatieve IFLUX sensortechnologie, een spin-off van Uantwerpen, zal er inzicht verkregen worden in de grondwaterstromen (horizontaal en verticaal) en de impact van het GOG en het wetland op het watersysteem van de Luikbeek.

De haalbaarheidsstudie voor geïntegreerde **bufferbekkens** met koppelkansen voor industrie, landbouw, natuur en recreatie (met onder meer een locatie in Kortemark) wordt in het voorjaar **2024** gegund en uitgevoerd. De gunning liep vertraging op door een noodzakelijke opsplitsing van het oorspronkelijke bestek in drie delen (één per gemeente). [Weerbare Westhoek]

Vanaf **2024** worden door de provincie West-Vlaanderen gesprekken opgestart rond de zoektocht naar evenwichtige en solide **peilafspraken voor de Handzamevallei**, als voortraject om tot een peilbesluit te komen.

Zowel de **hemelwater- en droogteplannen** van de gemeenten als het project IJzer- en Handzamevallei geven aan verder invulling te willen geven aan het **bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren** onder de vorm van herwaarderen van grachten, plaatsen van stuwtjes en knipconstructies in waterlopen, slim peilbeheer op perceelsniveau, opwaardering van de bodem, ...

De integrale waterstrategie zal in 2024 uitspraken doen over de meest geschikte locaties hiervoor.

Wateroverlast

Hoever staan we

In 2021 legde de provincie West-Vlaanderen in samenwerking met Fluvius en de stad Torhout een gecontroleerd overstromingsgebied (**GOG op de Koebeek langs de Noordlaan in Torhout**) aan ([6 F 0348](#)). De langsracht langs de Noordlaan voert overtollig water af van onder andere de industriezone. De Koebeek komt vanuit 't Hoge in Wijnendale met bovenstrooms een sterk hellend afstroomgebied, die lokaal voor wateroverlast zorgt. Het GOG vermindert het overstromingsrisico voor het stroomafwaartse dicht bebouwde gebied. Het GOG is als groen recreatief park ingericht dat het recreatief en landschappelijk een meerwaarde betekent.

In 2021-2022 legde de provincie West-Vlaanderen een **gecontroleerd overstromingsgebied op de Kwakkelbeek** bij de Brugsebaan in **Lichtervelde** aan ([6 F 0347](#)).

De **ecologische inrichting en bedijking van de Handzamevaart afwaarts het centrum van Kortemark** (traject tussen Stationsstraat en Aarsdamstraat) ([6 H 0041](#)) is onderdeel van de bescherming van de dorpskern van Kortemark tegen wateroverlast.

Ter hoogte van de Stationsstraat in Kortemark stroomt de Handzamevaart, of lokaal beter bekend als de Krekebeek, vanaf 2023 door een **gerenoveerde uitstroomconstructie**.

Afgekalfde wanden bedreigden de aanpalende gebouwen en bij hoogwater was de kans op overstromingen groter. De VMM legde daarom nieuwe waterkeringsmuren en dijken aan en schuinde de oevers stroomafwaarts af zodat water vlotter doorstroomt.

Van 5 december 2023 t.e.m. 2 februari 2024 vond een [openbaar onderzoek](#) plaats over de voorlopige aanduiding van **watergevoelige openruimtegebieden**, waaronder het signaalgebied langs de Handzamevaart in Diksmuide en het signaalgebied langs de **Drielindenbeek in Lichtervelde**.

Wat staat er te gebeuren

De provincie zal een **gecontroleerd overstromingsgebied** (GOG) aanleggen op de **Luikbeek** ter bescherming van de dorpskern van **Staden**. Het GOG wordt ook voorzien van een waterspaarfunctie met captatiepunt. (zie deel waterschaarste)

De **hemelwater- en droogteplannen** van de stad Ieper (in opmaak) en de gemeenten Torhout, Lichtervelde, Kortemark (in opmaak) en Staden geven aan verder invulling te willen geven aan het bovenstrooms vasthouden en vertraagd afvoeren. Door de provincie West-Vlaanderen worden bv. kansen gezocht voor verdere opstuwing van de bovenstroomse **Drielindenbeek** om water nog meer bovenstrooms vast te houden in de regio rond Lichtervelde.

➡ Waterbeleving

Hoever staan we

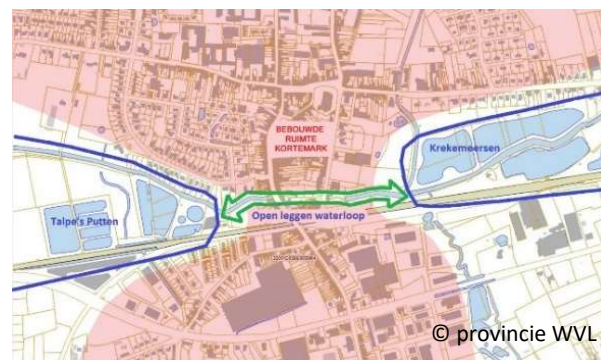
Er werd al heel wat geïnvesteerd in de belevingswaarde van de Handzamevaart als **groenblauw lint door de gemeente Kortemark**.

Water+
Land+
Schap

De **Krekebeek** (Handzamevaart) wordt verder **opengelegd in de dorpskern van Kortemark** ([8A_E 0431](#)). Het project verbindt twee natte gebieden, de Krekemeersen en Talpe's putten en vormt zo de ontbrekende schakel in de groenblauwe ader doorheen Kortemark.

Het project draagt zowel bij aan het voorkomen van wateroverlast als van waterschaarste via een kwalitatieve en kwantitatieve ontharding en groenblauwe inrichting. De Vlaamse Milieumaatschappij staat in voor de inrichting van de waterloop en de gemeente Kortemark voor de inrichting van de omgeving. Het project kadert binnen de subsidieoproep [groenblauwe dooradering](#) Blue Deal. In 2023 hebben de gemeente en VMM leegstaande gebouwen en enkele percelen aangekocht en ging het traject met de bewoners over de inrichting van de stationsomgeving van start.

Poldergebied

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

waterkwaliteit

De afstromengebieden van Moerdijkvaart, Langgeleed en Ringslot zijn een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn)

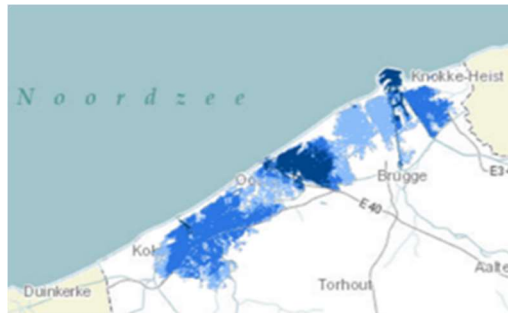
Het overige poldergebied is een gebied klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in het gebied.

wateroverlast

Het overstromingsrisico op basis van het aantal getroffen inwoners is hoog voor de Moerdijkvaart en het Oostends Kreekengebied. Voor het overige poldergebied is het overstromingsrisico op basis van aantal getroffen inwoners laag.

In het kust- en poldergebied wordt bescherming geboden tegen **overstroming uit zee**. Deze hebben een kleine kans op voorkomen, maar het grootste aantal potentieel getroffen inwoners. Het masterplan kustveiligheid beschermt de kust tot minstens 2050 tegen overstromingen uit zee. De maatregelen zijn ontworpen om weerstand te bieden tegen 80 centimeter zeespiegelstijging tegen 2100. Het project Kustvisie zal de maatregelen bepalen die de kust en het achterland ook op lange termijn beschermen tegen een zeespiegelstijging tot 3 meter. Het ganse kust- en poldergebied is laag gelegen ten opzichte van het normaal zeepil. Ook bij een stijgende zeespiegel moet lozing van de waterlopen naar zee mogelijk blijven.

watertekort

In het vlakke poldergebied wordt het water zowel in het uitgebreide netwerk van polderwaterlopen gebufferd, als in het grondwater. In de duinen moet het hemelwater maximaal kunnen infiltreren om de zoetwaterlens aan te vullen, en vertraagd afgevoerd worden. Ook in zandige kreekruigen, zoals ter hoogte van Avekapelle, kan een zoetwaterlens uitgebouwd worden.

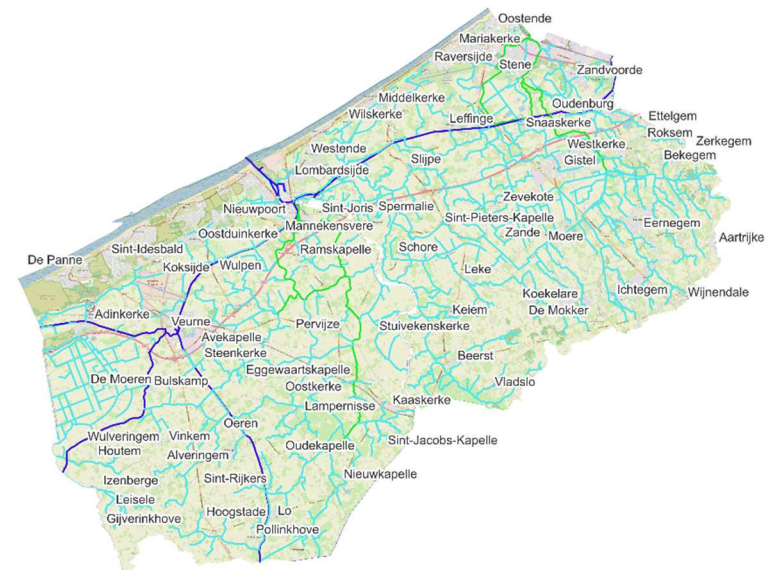
waterbeleving

Doorheen het gebied loopt een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk. Kano- en kajakvaart is mogelijk in bepaalde delen van de polders, zoals in Middelkerke.

Het drinkwaterproductiecentrum de Torrelee heeft een bezoekerscentrum.

Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Moerdijkvaart, Langgeleed, Ringslot, Westelijk poldergebied en Oostelijk poldergebied)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Het overleg met betrekking tot het poldergebied betreft thematisch en projectgebonden overleg, vooral op vlak van waterschaarste als wateroverlast. Er is geen structureel overleg water specifiek voor het poldergebied. Er is een sterke verwevenheid met de IJzer en de kanalen in de besprekingen.

In 2023 organiseerde het bekkensecretariaat **overleg over het waterbeheer in het invloedsgebied van het kanaal Plassendale-Nieuwpoort** en samen met de provincie gebiedsgericht **overleg over de waterkwaliteit en het waterbeheer van het Langgeleed**. Begin 2024 bracht de provincie waterbeheerders van poldergebieden uit verschillende Europese regio's samen in het **Climapolder Congres**.

➡ **Meer info: bekkenspecifiek deel IJzerbekken (Moerdijkvaart, Langgeleed, Ringslot, Westelijk poldergebied en Oostelijk poldergebied)**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Waterkwaliteit

Hoever staan we

De meeste polderwaterlopen hebben een **slechte beoordeling voor de biologische kwaliteit** omdat macrofyten of waterplanten weinig of niet voorkomen. Het voorkomen van macro-invertebraten of grote ongewervelden verschilt sterk tussen de waterlopen tussen goed en ontoereikend. Wat de instroom van nutriënten betreft, vormen de verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur en het generieke landbouwbeleid een belangrijke basis.

Het **Langgeleed** is een **veelbelovende waterloop** om naar een goede ecologische toestand te evolueren. VMM voerde een uitgebreide waterkwaliteit monitoring uit in 2022 in het afstroomgebied van het Langgeleed en kanaal Nieuwpoort-Duinkerke en Ringslot en analyseerde de gegevens in 2023 ([7B_K_0032](#)). Samengevat ...

Ook in het afstroomgebied van de **Moerdijkvaart** zijn kansen om de waterkwaliteit te verbeteren. Dit kwam uit monitoring en analyse in 2020-2021 ([7B_K_0030](#)). Momenteel loopt hierover geen gebiedsgericht overleg water.

In de gemeente Middelkerke waren in 2022-2023 volop de rioleringswerken langs de Slijpesteenweg aan de gang die uitgevoerd worden door Aquafin (project 22894)

gecombineerd met een fietspadenproject van de provincie West-Vlaanderen. Door de werken wordt het afvalwater van ongeveer 160 inwoners aangesloten op de KWZI Slijpe. De werken werden begin 2024 afgerond.

In Oudenburg zijn in 2022 de Aquafinwerken gestart die als doel hebben de capaciteit van het pompstation Geneverpiete uit te breiden zodat bij regenweer minder vuil water in het Oudenburgs Vaartje terecht komt ([project 22744](#)). Samen met deze uitbreiding wordt ook de bestaande persleiding vervangen door een persleiding met hogere capaciteit. Langs het tracé van deze persleiding wordt een gescheiden rioolstelsel aangelegd. Het einde der werken is voorzien tegen eind mei 2024.

De drinkwatermaatschappij [Aquaduin](#) onttrekt grondwater uit de duinen om er drinkwater van te maken in het **drinkwaterproductiecentrum Schipgat in Oostduinkerke**. Een groot deel van het water is hergebruik van rioleffluent van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van Wulpen dat in duinengebied geïnfiltreerd wordt. De productie van het infiltratiewater gebeurt in het WPC Torreele in Wulpen. Eind 2021 voltooide Aquaduin de aanleg van een [wilgenveld](#) dat de waterkwaliteit van het geloosde water zal verbeteren voor het in de waterlopen terecht komt.

In het poldergebied komt ondiep zout grondwater op verschillende plaatsen relatief dicht bij de oppervlakte voor. Tijdens lange droge perioden kwelt dit zoute water naar de oppervlakte en dit uit zich in een toename van de geleidbaarheid in de polderwaterlopen en kanalen. Door de Vlaamse Milieumaatschappij, De Watergroep en VITO werd een uitgebreid **meetnet** voor de continue monitoring van geleidbaarheid, als maat voor zoutgehalte, uitgerold ([Internet of Water Flanders project](#)) en brengt **verzilt** in de IJzer en het poldergebied in kaart ([verziltingsindicator](#) en [waterinfo.be](#) - onder de rubriek waterkwaliteit/fysische parameters). Dit helpt de waterbeheerders om maatregelen te nemen zoals bevoeding met zoet water uit de IJzer of de kanalen en langer een hoger waterpeil aanhouden, afgestemd om de weersvoorspellingen en grondwaterpeilen.

Wat staat er te gebeuren

In 2022 gaven Aquaduin, De Watergroep en Farys het startschot voor een [proefproject drinkwaterproductie aan de Ganzenpoot in Nieuwpoort](#). Een piloot waterzuiveringsinstallatie zuivert niet alleen zoet en brak water, maar ook zout water tot drinkwater. Dit project draagt bij aan de uitbouw van een klimaat robuuste drinkwatervoorziening in West-Vlaanderen door steeds de best mogelijke waterkwaliteit te gebruiken die op dat moment beschikbaar is.

Op 18 maart 2024 gingen de werken langs de Brugse Heirweg, de Veld- en de Sterrestraat in Koekelare van start ([Aquafin, project 21501](#)). Via een subsidieproject (W219053) zal de gemeente Koekelare ook extra vuilvracht aansluiten op dit project. Door dit project zal het afvalwater van meer dan 500 inwoners worden aangesloten op de RWZI Koekelare.

Hydromorfologie of structuurkwaliteit en vismigratie

Hoever staan we

Een groot aandeel van de werking van de polders zit in onderhoud van de waterlopen door maaien en ruimen. Nieuwe inrichtingen van waterlopen gebeuren zo beperkt mogelijk met harde oeverversteving en ingebuisde waterlopen worden zoveel mogelijk in open profiel gelegd. Bij het dagelijks beheer en het vernieuwen of nieuwe kunstwerken wordt rekening gehouden met vismigratie.

Ter hoogte van de Ganzenpoot onderzoekt INBO in opdracht van de Vlaamse Waterweg de mogelijkheden om door middel van omgekeerd spuibeheer glasaal te laten binnen trekken op de waterlopen. Voor de IJzer wordt dit sinds 2009 toegepast op de lepersluis en regelmatig geëvalueerd. In 2022 werd de studie voor omgekeerd spuibeheer op het kanaal Plassendale-Nieuwpoort afgerond. Omgekeerd spuibeheer op de Gravensluis blijkt niet nuttig. De ontsluiting voor vissen gebeurt eerder via het Sas Slijkens. ([8A E 0419](#))

Wat staat er te gebeuren

VMM voorziet in de Westkustpolder in een klimaatrobuuste inrichting van de **Grote Beverdijkvaart** ([8A E 0425](#)). Naast de Grote Beverdijkvaart is een zone van ongeveer 7 meter eigendom van de VMM. Het project beoogt de realisatie van een natuurtechnisch profiel waarbij een winterbed gerealiseerd wordt en maximaal invulling gegeven wordt aan de uitdagingen inzake de realisatie van blauwgroene verbindingen, de versterking van de oeverstabiliteit en het voorkomen van de kans op droogte- en overstromingsschade.

In 2023 werd de omgevingsvergunning aangevraagd en verleend. De werken gaan van start in **2024**. [*Weerbare Westhoek*]

VMM gaat in 2024-2025 van start met de uitvoering van de ecologische oeverinrichting van de **Koolhofvaart in Ramskapelle** ([8A D 0156](#)). Het project omvat een natuurvriendelijk herstel van de oevers met zachtere helling van de Koolhofvaart tussen de Koolhofput en de Pervijzestraat.

Na de start- en procesnota in 2017 werd in 2021 door de provincie West-Vlaanderen de scopingnota van het [PRUP SPG Reconversie Militaire Basis Koksijde](#) goedgekeurd. Het Langgeleed loopt momenteel grotendeels ingekokerd doorheen het projectgebied. Via het PRUP kan de waterloop terug in open bedding komen en kan een klimaatrobuust waterbeheer vorm krijgen. Daarvoor organiseerde de provincie in 2023 een experts werkgroep water. Dergelijke inrichting komt in aanmerking voor de subsidieoproep "Levend Water".

VMM zet het project voor het verhogen van de bergingscapaciteit en ecologische oeverinrichting van de **Moerdijkvaart in Gistel** tijdelijk stil ([6 F 0363](#)). Het project voorziet in het herstel van de bedijking en een ecologische inrichting van de waterloop tussen de Vaartstraat en de Nieuwlandstraat. Dit project sluit aan op de inrichting van de Moerdijkvaart tussen de Keiweg en de Vaartstraat. De grondverwerving verloopt moeizaam.

De Vlaamse Milieumaatschappij bereidt in **2024 slibuiming en oeverherstel** voor van het **Hagebruggeleed** voor behoud van afvoercapaciteit en waterkolom. [*Weerbare Westhoek*]

De Middenkustpolder probeert in 2024 het **Steenovengeleed** ter hoogte van de Schorredijk in het industriegebied langs de Torhoutsesteenweg in **Oostende** in open profiel te leggen. De uitdaging hierbij is dat er onvoldoende ruimte is in het industriegebied en het open profiel enkel kan in het naastgelegen landbouwgebied. Ook voor de **Kuipersgracht** in Gistel zoekt de polder naar een mogelijkheid om deze terug in open profiel te brengen.

Langs de **Vladslovaart** zet de polder in 2024 verdere stappen om op enkele percelen van het Agentschap Natuur en Bos het winterbed van de waterloop te herstellen door de aanleg van zachter hellende oevers.

In 2023 werkte de Vlaamse Waterweg samen met INBO aan een beheerprotocol voor **omgekeerd spuibeheer** in functie van glasaalmigratie op het **kanal Nieuwpoort-Duinkerke** ([8A E 0419](#)).

☞ Waterschaarste

Hoever staan we

Voor het **dagelijkse beheer** maken de waterbeheerders onderling afspraken om waterschaarste zo veel mogelijk te voorkomen. Het waterbeheer in het poldergebied is steeds een **nauwgezet maatwerk** op basis van grondwaterstanden, waterpeilen, droogte- en neerslagvoorspellingen, interactie tussen bevaarbare waterlopen en polderwaterlopen en de getijdenwerking.

Wat staat er te gebeuren

De polders **optimaliseren verder de peilsturing van het watersysteem** om een zo groot mogelijk volume water te kunnen bufferen. De Westkustpolder zoekt verder naar financiering voor nieuwe kunstwerken om een deel van de polder hydrologisch te kunnen isoleren en zo meer water te kunnen bergen in de polderwaterlopen van de ganse polder. Voor de aanleg van een grote **buffer** op de **Machuutsbeek** om het natuurlijk waterbergend vermogen in de vallei te vergroten worden verschillende scenario's en financieringsopties onderzocht in het traject Weerbaar Water+Land+Schap en het gebiedsprogramma IJzer- en Handzamevallei. Intussen zet de polder in op lokale optimalisatie van het waterbeheer zoals voor het Ringslot en het Langgeleed om drainage van zoet **duinenwater** te voorkomen of verhogen van de bergingscapaciteit in de **komgronden van Lampernisse**. In het project **vernieuwing van de N8** worden ook opties voor waterspaarvolume door VLM samen met AWW onderzocht.

In de Middenkustpolder onderzoeken de polders en de Vlaamse Waterweg of en hoe de **verbinding** tussen het **kanaal Plassendale-Nieuwpoort** en de **IJzer** kan geoptimaliseerd worden om tijdens lange droge periodes overschotten van het kanaal Gent-Oostende beter te kunnen afleiden naar de IJzer in plaats van te lozen naar zee in samenhang met afvoer in hoog water situaties in de waterlopen. Het Waterbouwkundig Laboratorium heeft het model van de IJzer uitgebreid met het kanaal Plassendale-Nieuwpoort in 2023-2024.

De Vlaamse Waterweg vernieuwt gefaseerd **de sifons onder het kanaal Plassendale-Nieuwpoort** ([6 | 0107](#)). Er werden in 2022 instandhoudingswerken uitgevoerd aan de 3 sifons. Het definitief ontwerp voor de herbouw van sifon nr. 6 in Slijpe werd afgerond en het aanbestedingsdossier voor deze sifon werd begin november 2022 gepubliceerd. In 2024 voorziet de Vlaamse Waterweg het indienen van de omgevingsvergunningsaanvraag voor sifon nr. 6 in Slijpe. Na het bekomen van de omgevingsvergunning kunnen de werken aan sifon nr. 6 worden aangevat (ten vroegste voorjaar 2025). In 2024 voorziet de Vlaamse Waterweg het afronden van het aanbestedingsdossier voor sifon nr. 4 in Leffinge en het

indienen van de omgevingsvergunningsaanvraag. De werken voor sifon nr. 4 zullen aanvatten najaar 2025/voorjaar 2026. Na afronding van de werken aan sifon nr.4 wordt voorzien om de werken aan sifon nr.5 aan te vatten. De timing van de uitvoering is afhankelijk van de opeenvolgende omgevingsvergunningen en beschikbare budgetten. Al deze sifons zullen in overleg met de waterbeheerders van schuiven voorzien zijn zodat gebieden hydrologisch kunnen geïsoleerd worden.

Begin **2024** werd de projectaanvraag **WIJ-water** goedgekeurd om het poldergebied in Noord-West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Zeeland klimaatresistenter te maken door in te zetten op een grensoverschrijdend waterbeheer en grootschalige bovengrondse **zoetwaterbuffering in de bestaande kanalen** (o.a. Leopoldkanaal, Schipdonkkanaal, Damse Vaart, Kanaal Gent-Oostende, kanaal Plassendale-Nieuwpoort). Projectcoördinatie gebeurt door de provincie West-Vlaanderen. De uitwerking gebeurt met de betrokken partners (VMM, DVW, VLM, Dep. OMG, polderbesturen, provinciebesturen, Waterschap Scheldestromen, landbouworganisaties, Sumaqua en HoGent).

Naast de hemelwater- en droogteplannen van de gemeenten die invulling willen geven aan ruimte voor water, ontharding, infiltratie,... lopen verschillende proefprojecten om water circulair te gebruiken.

Het [project Suikerpark](#) in Veurne verzamelt, zuivert en herverdeelt het overtollige hemel- en afvalwater op de Suikerpark-site. Het is een nieuw stadsdeel met woningen, een bedrijventerrein en een natuurgebied. Het water zal langere tijd vastgehouden worden en lokaal hergebruikt door verschillende afnemers. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep Proeftuinen droogte.

De Stad Gistel investeert in de opwaardering van het [vrije tijdscentrum Zomerloos](#). Op de site komen verschillende nieuwe gemeenschapsvoorzieningen. De stad voorziet in ruime regenwateropvang en een wadi. Het regenwater wordt plaatselijk hergebruikt. De regenwaterputten worden voorzien van een slim buffersysteem zodat wateroverlast in de omliggende straten kan voorkomen worden. Het project kadert binnen de Blue Deal subsidieoproep Collectieve regenwaterprojecten.

Ook en vooral **ondergronds** zijn belangrijke kansen om de **zoetwatervoorraad in het kust- en poldergebied te verhogen**. Ons kustduingebied is sterk verstedelijkt, met een afname van de natuurlijke grondwateraanvulling tot gevolg. Daarnaast bedreigen klimaatverandering en zeespiegelstijging de beschikbaarheid van zoet water in deze gebieden. Om deze zoetwaterbronnen te beschermen, is inzicht in de impact van verstedelijking, klimaatverandering en zeespiegelstijging noodzakelijk.

Grondwatermodellering kan de evolutie van de zoet-zout watervdeling voorspellen en aangeven welk deel van het duingebied kwetsbaarder is voor verstedelijking, klimaatverandering en/of zeespiegelstijging. Samen met de belanghebbenden zal VMM het potentieel van verschillende maatregelen onderzoeken. Het project moet leiden tot een coöperatief en duurzaam beheer van de zoetwatervoorraden in het duingebied. Het Interreg [project Blue Transition](#) bouwt verder op het partnerschap van het project TOPSOIL en is in oktober 2022 gestart en loopt tot maart 2026.

Met het Interreg project [TOPSOIL](#) (2015-2021) bracht VMM verzilting in kust- en poldergebied in kaart. De nieuwe kaarten (beschikbaar op [Databank Ondergrond Vlaanderen](#)) zijn een stuk gedetailleerder en geven nieuwe inzichten over de ligging van zoetwaterlenzen. Er is een goede overeenkomst met de oude kaarten, waardoor er geen indicatie is op grote veranderingen in de verzilting van het grondwater. De nieuwe kaarten zijn ook de basis om de mogelijkheden tot het ondergronds bergen van water te onderzoeken, zoals **kreekruuginfiltratie**. In Veurne loopt in 2022-2023 een proefproject om de economische en technische haalbaarheid van [kreekruuginfiltratie](#) in combinatie met peilgestuurde drainage te onderzoeken.

Het project [OP-PEIL](#) onderzoekt kansen voor peilgestuurde drainage in Vlaanderen.

Binnen het **Vlaggenschipproject Duinencomplex** dat kadert binnen de gebiedswerking [T.OP Kustzone](#) van het Departement Omgeving en de Blue Deal worden in zowel de bebouwde als onbebouwde **duinen** projecten gerealiseerd die op korte termijn inzetten op meer **ontharding** en op meer **infiltratie** en **hergebruik** van water. Deze projecten helpen ook om verzilting tegen te gaan. Op die manier worden de water gerelateerde functies van de duinen versterkt.

In het project [Infiltratie voor waterwinning De Westhoek](#) in de Panne heeft Aquaduin de ambitie om een klimaatrobuuste drinkwaterproductie uit te bouwen op basis van hergebruik via infiltratie. Het is de bedoeling om het effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) in Adinkerke te gebruiken als bron. De huidige grondwaterwinning in het Calmeynbos kon zo worden aangevuld met infiltratiewater. Dit betekent een verhoging van de waterbeschikbaarheid in droge perioden. Net als bij de waterwinning in Koksijde zet Aquaduin in op een synergie tussen drinkwatervoorziening en natuur.

In het Blue Deal project [Water vasthouden in het brongebied van de Hazebeek](#) in Koksijde wordt het brongebied van de beek opnieuw ingericht zodat water kan bergen, bufferen en infiltreren. Deze inrichting draagt bij aan de sponswerking van de omgeving waardoor dit gebied beter bestand is tegen periodes van droogte en wateroverlast. *[Weerbare Westhoek]*

In het project [Ontharding fietspad en natuurinrichting in Raversijde](#) zet de stad Oostende in op het herstel van de sponswerking van de duinen. Het fietspad Duinenstraat wordt uitgebroken waardoor een drempel voor afstromend duinenwater wordt verwijderd.

Daarnaast wordt een deel van de duinen ingericht als vochtige duinengraslanden, waarin het afstromend duinenwater kan infiltreren. Hierdoor wordt het grondwater opnieuw aangevuld, wat de omgeving meer robuust maakt voor perioden van droogte.

Binnen de **Lokale hefboomprojecten gebiedsontwikkeling met focus op natuur** die kaderen binnen de gebiedswerking [T.OP Kustzone](#) van het Departement Omgeving en de Blue Deal wordt natte natuur hersteld.

In het project [Natte natuur in de Warandeduinen in Middelkerke](#) wordt oude militaire infrastructuur afgebroken en komt in de plaats onder andere een poel waar regenwater in de duinen kan infiltreren.

Begin **2024** werden door het Departement Omgeving investeringsmiddelen voor het project "Lokale gebiedsdeal droogte IJzer- en Handzamevallei" toegekend. Met als deelproject : ruimte voor water, in een polderlandschap '**De Pannenhoeve – ruimte voor water en ecologische herinrichting via PPS' (Alveringem)**. *[Weerbare Westhoek]*

➡ Wateroverlast

Hoever staan we

De **kunstwerken** van de polders worden verder **geoptimaliseerd** en voorzien van centrale sturing. Een fijnere regeling van pompgemalen kan bijvoorbeeld energiekosten uitsparen.

Het water stopt niet aan de grens. De **afwatering van het poldergebied de Moeren** is sinds eeuwen een moeilijke evenwichtsoefening door de extreem lage ligging van het gebied. De Moeren liggen aan beide zijden van de Frans-Belgische grens tussen Veurne, Duinkerke en Bergues. Onder normale omstandigheden gebeurt de afwatering van de Belgische en Franse Moeren via Canal des Moëres en Canal des Chats richting Duinkerke. Het Interreg [project Majéteaux](#) heeft nieuwe kunstwerken voorzien om de afwatering bij hoog water vlotter te laten verlopen en zo wateroverlast te voorkomen. Op de **Speievaart in Veurne** bouwde de provincie West-Vlaanderen een **pompgemaal** om water vanuit de Moeren naar het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke te kunnen overpompen. In **Duinkerke** bouwde het Institution Intercommunale des Wateringues een **schuifconstructie** op het **Canal de Furnes** in Duinkerke om bij hoog water ook via het Canal Exutoire rechtstreeks naar zee te kunnen afwateren.

[Weerbare Westhoek]

Het signaalgebied Gouwelozeekreek in Oostende krijgt via een RUP een nieuwe invulling.

De Vlaamse Waterweg herstelt in **2024-2025** de schade aan oevers, dijken, kunstwerken van de bevaarbare waterlopen (oa IJzer, Lokanaal, Oude Veurnevaart, Veurne-Ambachtvaart), voert onderhoud uit (oa slibruiming) en voorziet in de renovatie en automatisering van kunstwerken in het poldergebied. [Weerbare Westhoek]

In 2023 startte het bekkensecretariaat overleg op tussen de waterbeheerders om **waterbeheer** afwegingen en afspraken te maken om wateroverlast en waterschaarste te voorkomen in het **afstromingsgebied van het kanaal Plassendale-Nieuwpoort**. Dit overleg biedt meteen een opstap in de uitvoering van het nieuwe instrument "**peilbesluit**" voor onbevaarbare waterlopen dat in december 2022 door de Vlaamse Regering principieel

In het afstroomgebied van de Moerdijkvaart, dat in open verbinding staat met het kanaal Plassendale-Nieuwpoort, voorziet de provincie in de aanleg van een **gecontroleerd overstromingsgebied op de Blekerijbeek** tussen de Mexicostraat en de Arthur Coussensstraat in **Ichtegem** ter bescherming van de dorpskern ([6 F 0346](#)). In 2023 werd het project technisch uitgewerkt (bestek/meetstaat/...) om in 2024 te kunnen uitvoeren. Het project voorziet in een buffervolume van 34.000 m³. [*Weerbare Westhoek*]

De Zuidijzerpolder vernieuwt enkele windwatergemalen in de regio Vleteren-Alveringem.

Hoever staan we

De nieuwe **groene zeedijk in Middelkerke** en **stormmuur in Mariakerke/Raversijde** beschermen nu kwetsbare plaatsen in de kustlijn tegen zware storm. In Raversijde biedt een duin voor dijk bescherming is tegelijkertijd ook een proefproject.

Om de stad Nieuwpoort en het hinterland te beschermen tegen zware stormvloed op zee bouwt het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) sinds 2018 aan een [stormvloedkering op de monding van de IJzer](#) in de havengeul.

De bescherming door de stormvloedkering is al noodzakelijk bij stormvloed met een kans op voorkomen van eens in de tien jaar.

Het bouwwerk zal ook beschermen tegen zwaardere stormvloed. Er is hierbij rekening gehouden met een zeespiegelstijging van 80 centimeter tot het jaar 2100. Het project zal in 2025 afgewerkt zijn.

Deze **stormvloedkering** biedt ook **mogelijkheden om extra water uit de waterlopen te bufferen**. Indien de stormvloedkering gesloten wordt bij een voldoende laag peil kan de zone tussen de Ganzenpoot en de stormvloedkering vermoedelijk nog een aanzienlijke hoeveelheid water bufferen. Dit moet in hoog water situaties in het kust-poldergebied toelaten om meer water uit de IJzer en/of de kanalen af te voeren wanneer het waterpeil van de zee hoger is dan het waterpeil van de waterlopen en gravitaire afvoer dus niet mogelijk is. De mogelijkheden voor een optimaal gebruik worden in 2024 onderzocht. Verder worden ook de mogelijkheden voor een **extra locatie voor rechtstreekse afvoer naar zee** vanuit kanaal Nieuwpoort-Duinkerke bekeken. [*Weerbare Westhoek*]

Het Departement Omgeving liet in 2023 om een beleidsverkenning uitvoeren rond het concept van **meerlaagse waterveiligheid in de kustvlakte**, inclusief poldergebied. Deze studie liep in overleg met de diensten VMM, MDK, en DVW van de Vlaamse Overheid, de provinciale diensten waterlopen en gebiedswerking, de federale dienst noodplanning, en de diensten van de Gouverneur.

Het Departement Omgeving wil hiermee de brug slaan tussen het veiligheids- en evacuatiebeleid en de ruimtelijke aspecten daarvan, verkennen in hoeverre er begrip of draagvlak is bij lokale besturen en bevoegde overheden om een meerlaagse kustveiligheid te introduceren en koppelkansen zoeken en met het reguliere beleid.

Wat staat er te gebeuren

Op 22 december 2017 nam de Vlaamse overheid de startbeslissing om een 'Kustvisie' voor de lange termijn op te maken die verder kijkt dan het [Masterplan Kustveiligheid](#).

Het [project Kustvisie](#) legt de maatschappelijk meest wenselijke maatregelen vast die nodig zijn om **onze kust en het hinterland ook na 2050 stapsgewijs te beschermen tegen een zeespiegelstijging tot 3 meter**. Het traject wordt gefaciliteerd door het Departement Mobiliteit en Openbare Werken en het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust. In samenspraak met alle belanghebbenden werd een onderzoeksnota voorbereid. Van 2018 tot midden 2021 verliep dit via het complex project Kustvisie, vanaf eind 2021 via het co-creatie onderzoekstraject Kustvisie. De Vlaamse Regering heeft het ontwerp strategisch beleidsplan op 2 februari 2024 principieel goedgekeurd. Het openbaar onderzoek liep van 27 februari tot en met 26 april 2024. Tijdens het openbaar onderzoek kon iedereen advies uitbrengen en reageren. Relevante suggesties en bedenkingen van burgers, betrokken

actoren en verschillende adviesinstanties werden verzameld. Alle reacties worden bekeken door het projectteam en gebundeld in een antwoordennota, waarin staat op welke manier wordt omgegaan met de reacties. Deze nota wordt samen met het voltooide plan-MER bezorgd aan de adviesverlenende instantie die al dan niet het plan-MER goedkeurt, en dit uiterlijk voor de definitieve vaststelling van het strategisch beleidsplan Kustvisie.

Een belangrijk aandachtspunt voor het hinterland blijft dat ook bij een stijgende zeespiegel lozing van de waterlopen naar zee moet mogelijk blijven. Dit aandachtspunt is opgenomen als acties 21 en 24 in het eerste [actieplan](#) van het project Kustvisie en maakte ook deel uit van het openbaar onderzoek.

© MDK

CONTACT

Bekkensecretariaat IJzerbekken

Bekkencoördinator Lies Verstraete

l.verstraete@vmm.be

M 0473 66 08 81

secretariaat_ijzer@vmm.be

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/ijzerbekken>

IJZERBEKKEN